

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทางในการหยุดยั้ง” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำคัญๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการนำเสนอตามขั้นตอน ตั้งแต่โครงสร้างการจัดองค์กรการต่อสู้ กระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกขบวนการก่อความไม่สงบแรงจูงใจ และแนวทางในการยุติกระบวนการสร้างแรงจูงใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบ และสุดท้ายคืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอแบ่งเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้:-

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างองค์กรการต่อสู้

๑. ทฤษฎีสงครามประชาชนตามแนวคิดของเหมา เจ๋อ ตุง

กรอบแนวคิดสงครามประชาชนตามแนวทางของเหมา เจ๋อ ตุง เกิดจากการที่พรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ทำสงครามต่อสู้กับญี่ปุ่นและรัฐบาลก๊กมินตั๋ง โดยพื้นฐานแนวคิดของเหมา ได้ยึดหลักของซุนวู ปราชญ์นักรบชาวจีนโบราณ ที่ว่า “ต้องเอาชนะจิตใจประชาชน ต้องเอาแหล่งที่มาของเสบียงอาหารมาครอบครอง” โดยที่เหมา เจ๋อ ตุง ได้อธิบายแนวคิดพื้นฐานของสงครามประชาชนในทัศนะของตนว่า “ทหารเปรียบเสมือนปลา ประชาชนเปรียบเสมือนน้ำ ปลาขาดน้ำตายฉับไฉน ทหารถ้าขาดการสนับสนุนอุ้มชูและอยู่ห่างประชาชนก็ย่อมตายฉับนั้น” (<http://southkm.rta.mi.th/southkmblog/?p=30>) ดังนั้นทหารในสงครามประชาชนจึงต้องมาจากประชาชนและเป็นกองทัพของประชาชนด้วยเช่นกัน การที่จะให้ประชาชนร่วมในการต่อสู้เพื่อการปฏิวัติแย่งชิงอำนาจรัฐจากรัฐบาลนั้น จำเป็นต้องใช้วิธีการปลุกกระดมมวลชนให้ลุกขึ้นต่อสู้และมีเป้าหมาย อุดมการณ์เดียวกันกับพรรค จึงจะเป็นสงครามที่ได้รับการสนับสนุนอุ้มชูการต่อสู้ และเป็นหนทางที่จะเอาชนะใจประชาชนได้ และเมื่อสามารถเอาชนะใจประชาชนได้ ก็จะนำไปสู่การสร้างความรู้สึกได้ว่า การต่อสู้ครั้งนี้เป็นการต่อสู้ของประชาชนอย่างแท้จริง เหมา เจ๋อ ตุง ได้เขียนแนวคิดสงครามประชาชนไว้ในหนังสือชื่อ “On The Protracted War” ที่สำคัญและบอกถึงความหมายและลำดับการปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ของสงครามประชาชน กล่าวคือ การระดมกำลัง

ทางการเมืองในสงครามประชาชน หมายถึงการบอกให้ประชาชนและกองทัพทราบถึงวัตถุประสงค์ทางการเมืองในการทำสงครามปฏิวัติเพื่อการปลดปล่อยอำนาจรัฐบาล นอกจากนั้นยังต้องวางกำหนดขั้นตอนพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายในการนำไปสู่วัตถุประสงค์ไว้ให้ชัดเจน กรอบแนวคิดของเหมา เจ๋อ ตุงที่กล่าว ถือได้ว่าเป็นฐานของการกำหนดยุทธศาสตร์สงครามปฏิวัติเพื่อยึดอำนาจรัฐด้วยมวลชน หรือเรียกว่า “สงครามประชาชน” (People’s War) โดยมีหลักนิยมในการดำเนินการ ๓ ขั้นตอนคือ การปฏิวัติประชาธิปไตย การปฏิวัติสังคมนิยม และการปฏิวัติไปสู่คอมมิวนิสต์สมบูรณ์แบบ

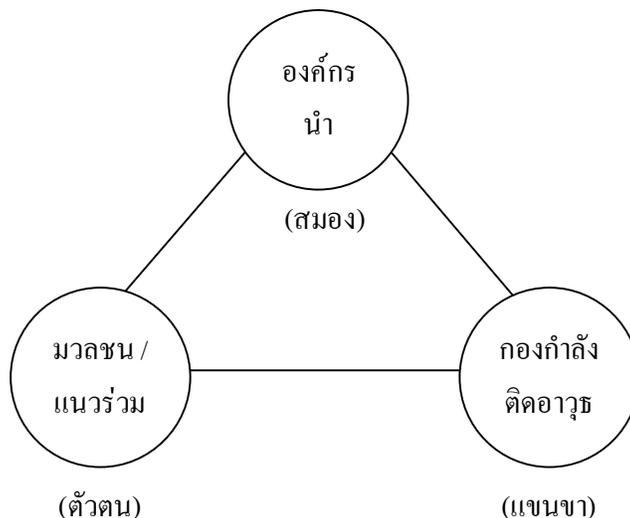
ในห้วงของการต่อสู้ภายใต้หลักการและฐานแนวคิดสงครามประชาชนของเหมา เจ๋อ ตุง ตามที่กล่าวแล้ว หัวใจแห่งความสำเร็จและงานลำดับแรกๆที่ต้องปฏิบัติอย่างจริงจังคือการปลุกระดมมวลชนให้ลุกขึ้นสู้ โดยใช้เงื่อนไขที่เกิดขึ้นในสังคมแห่งความเป็นจริงที่ประชาชนสัมผัสได้โดยตรง เพื่อสร้างเป็นเงื่อนไขแห่งสงครามที่นำไปสู่การต่อสู้เพื่อการปฏิวัติ เปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่ประชาชนคาดหวังและเชื่อมั่นว่าเป็นอุดมการณ์ที่บริสุทธิ์และสูงค่ากว่า ที่สำคัญคือเงื่อนไขประชาชาติที่มีองค์ประกอบของเงื่อนไขที่สำคัญ ๒ ประการ คือเงื่อนไขเชื้อชาตินิยม (Ethnolism) และเงื่อนไขชาตินิยม (Nationalism) ทั้ง ๒ เงื่อนไขนี้หากปลุกระดมสำเร็จจะก่อเกิดเป็นเงื่อนไขประชาชาติ ที่เป็นแกนหลักของการสร้างอุดมการณ์ร่วม ของผู้รักชาติมารวมกำลังกัน เพื่อทำสงครามขับไล่จักรวรรดินิยมให้หมดไปจากแผ่นดินและใช้เงื่อนไขอื่นๆ เช่น เงื่อนไขความไม่เป็นธรรมทางสังคม เงื่อนไขความยากไร้และไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือในการรุกรานทางการเมือง เพื่อเตรียมมวลชนปฏิวัติทำสงครามประชาชนด้วยกลยุทธ์ที่ผสมผสานระหว่างกองกำลังติดอาวุธและการต่อสู้ทางการเมือง โดยใช้มวลชนแห่งการปฏิบัติเป็นเครื่องมือสำคัญ ทำการต่อสู้ยึดเอื้อยาวนาน จนกว่าจะได้รับชัยชนะ (Protracted War) การกำหนดแนวทางการต่อสู้ในสงครามยึดเอื้อ ตามแนวคิดของเหมา เจ๋อ ตุง ตามที่กล่าวเหมา เจ๋อ ตุงได้กำหนดกรอบแนวทางการยุทธศาสตร์ในสงครามประชาชน เพื่อกำหนดเป็นขั้นตอนและจังหวะก้าวการขับเคลื่อน รองรับการทำสงครามยึดเอื้อไว้ ๓ ขั้นตอน ดังนี้.-

ขั้นรับทางยุทธศาสตร์: ดำรงอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ฝ่ายปฏิวัติมีกำลังน้อยกว่ากำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในขั้นนี้จะต้องให้ความสำคัญกับการปลุกระดมมวลชนเป็นงานหลัก การแทรกซึม บ่อนทำลายในทุกรูปแบบ โดยดำเนินการทั้งในเมืองและชนบท เพื่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชนและข้าราชการ โดยชี้ให้เห็นถึงความอ่อนแอและความล้มเหลวของรัฐบาลสำหรับการปฏิบัติการทางทหารให้ใช้หลักของสงครามกองโจรแบบจรยุทธ์ (Mobile Warfare) ชุ่มยิง ชุ่มโจมตี หรือยิงรบกวาน

ขั้นบันทางยุทธศาสตร์: เป็นขั้นที่อยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ฝ่ายปฏิบัติ ได้มีการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และมีความเข้มแข็งมากพอ แต่อาจจะยังไม่ได้เปรียบฝ่ายรัฐบาลอย่างเด่นชัด ดังนั้นขั้นตอนนี้ฝ่ายปฏิบัติจะพยายามทำลายระบบแห่งรัฐ(State System) ในทุกวิถีทาง โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความอ่อนแอแก่รัฐบาลหรือทำลายระบบการบังคับใช้กฎหมายนำไปสู่การสร้างควมวุ่นวายให้เกิดขึ้นในสังคม สำหรับในชนบทนั้นจะทำการสู้รบด้วยสงครามจรยุทธ์เป็นหลัก ทำการต่อต้านและสู้รบกับกำลังทหาร ตำรวจและกำลังอื่นๆของฝ่ายรัฐบาล พยายามเข้าครอบครองพื้นที่ในชนบทบางแห่ง เพื่อประกาศเป็นเขตปลดปล่อยและฐานที่มั่น(Strong Base) เตรียมใช้เป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญในการทำสงครามเต็มรูปแบบในยุทธศาสตร์ขั้นต่อไป

ขั้นรุกทางยุทธศาสตร์: ขั้นนี้ถือว่าฝ่ายปฏิบัติค่อนข้างจะได้เปรียบฝ่ายรัฐบาล ทั้งกำลังทหารและการสนับสนุนจากประชาชน ตลอดจนเงื่อนไขแห่งการรุกสู่ชัยชนะ เอื้ออำนวยให้ฝ่ายปฏิบัติทำการรุกทางทหาร และทำสงครามจิตวิทยาอย่างรอบด้านและกว้างขวาง การเปิดเกมรุกทางทหารจะใช้กำลังกองทัพทำสงครามตามแบบ(Conventional Warfare) เพื่อให้ได้ชัยชนะในขั้นแตกหักยึดเมืองสำคัญและเมืองที่เป็นศูนย์กลางอำนาจรัฐ ทำการปฏิวัติล้มล้างการปกครองเดิมและเข้ายึดอำนาจรัฐ โดยการบีบบังคับให้รัฐบาลยอมจำนนในที่สุด

สำหรับโครงสร้างขององค์กรการต่อสู้หรือองค์กรปฏิวัติเพื่อรองรับแนวคิดสงครามประชาชนของเหมา เจ๋อ ตุง ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นในการจัดตั้งโครงสร้างขององค์กรการต่อสู้ ที่ใช้ขับเคลื่อนตามกรอบแนวคิดและขั้นตอนทางยุทธศาสตร์ในสงครามประชาชนไว้ ๓ องค์ประกอบ หรือที่เรียกว่า “ทฤษฎี ๓ วงกลม” ดังนี้:-

องค์กรนำ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งจะทำหน้าที่ในการกำหนด ยุทธศาสตร์ วางแผน อำนวยการ ควบคุมสั่งการ เพื่อขับเคลื่อนทุกองค์กร ที่ประกอบเป็นสงคราม ประชาชน ให้ปฏิบัติตามกรอบแนวทางและจังหวะก้าวตามยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ และเป็น องค์กรสำคัญที่สุดในการจัดตั้ง รวมทั้งเป็นแกนกลางสำคัญในการจัดตั้งองค์กรมวลชน และกอง กำลังติดอาวุธขององค์กรนำขององค์กรการต่อสู้หรือองค์กรปฏิวัติเปรียบเสมือน “สมอง” นั้นเอง

องค์กรมวลชน/แนวร่วม(Mass/Front Organization/ Political Wing) จะทำหน้าที่ใน การจัดตั้งฐานการสนับสนุน การดำเนินการสงคราม จากประชาชนภายในประเทศ และให้ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า การต่อสู้หรือการทำสงคราม ในครั้งนี้เป็นสงครามของประชาชน เพื่อ ขยายฐานการจัดตั้งมวลชน/แนวร่วม และเป็นแหล่งที่มาของการคัดเลือกเป็นกำลังติดอาวุธและ สนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของขบวนการองค์กรมวลชนถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการ ขับเคลื่อนงานการเมืองตามยุทธศาสตร์การเมืองของสงครามประชาชน สำหรับความหมายของ มวลชนและแนวร่วมตามฐานแนวคิดในสงครามประชาชนของเหมา เจ๋อตุง สามารถจำแนกออก และอธิบายได้ค่อนข้างชัดเจน ดังนี้:-

๑. มวลชน(Mass) หมายถึง กำลังประชาชนหรือกลุ่มชนที่ผ่านขั้นตอนตาม กระบวนการจัดตั้งมวลชน ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด มีเงื่อนไขและอุดมการณ์ขององค์กรนำเป็น มูลเหตุจูงใจ และถือเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ มีความเห็นและอุดมการณ์เช่นเดียวกับแนวทาง ขององค์กรนำและกลุ่มชนเหล่านั้น สมัยครุที่จะเข้าร่วมขบวนการกับองค์กรนำอย่างเต็มใจ มวลชนสามารถแบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ มวลชนชั่วคราว หมายถึง มวลชนที่รวบรวมขึ้นในสถานที่หนึ่งในห้วง ระยะเวลาหนึ่ง เพื่อทำภารกิจเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ เมื่อบรรลุภารกิจก็สามารถ สลายตัวได้ทันที

๑.๒ มวลชนถาวร หมายถึง มวลชนที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบที่ชัดเจนตาม หลักการจัดตั้งมีโครงสร้างและเครือข่ายการควบคุมที่ชัดเจนทั้งในทางเปิดเผยและปิดลับ มีความ มั่นคงและเข้มแข็ง มวลชนถาวรจะเป็นกลุ่มมวลชนที่เป็นฐานมวลชนหลักของขบวนการและเป็น กลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มติดอาวุธหรือกองกำลังติดอาวุธของขบวนการ และอาจ มอบหมายงานอื่นๆ ให้รับผิดชอบ เช่น การหาข่าว การหาเสบียงสนับสนุน หรือเป็นพลพรรคทำงาน ได้คืน

๒. แนวร่วม(Front) หมายถึง ประชาชนหรือกลุ่มชน ที่ไม่ได้ผ่านการจัดตั้งตาม กระบวนการ และไม่มีมูลเหตุจูงใจที่แน่นอนในการเข้าร่วมกับขบวนการ แนวร่วมจึงไม่ใช่สมาชิก

ของขบวนการหรือองค์กรการต่อสู้แนวร่วมอาจเป็นประชาชนหรือกลุ่มคนที่จัดตั้งโดยองค์กรอื่นๆ หรือส่วนอื่นที่ไม่ใช่การจัดตั้งโดยองค์กรนำของขบวนการ แต่การเคลื่อนไหวของแนวร่วมเหล่านี้เอื้อประโยชน์หรือสอดคล้องกับเป้าหมายของขบวนการ แนวร่วมอาจเป็นการรวมตัวของประชาชนหรือกลุ่มคนที่มุ่งหวังประโยชน์ร่วมชั่วคราวจากการเคลื่อนไหวมวลชนของขบวนการหรือองค์กรนำก็ได้ แต่ไม่ได้มุ่งสู่การเคลื่อนไหวเพื่อประโยชน์และเป้าประสงค์ขององค์กรนำของขบวนการอย่างแท้จริง แนวร่วมจะมีด้วยกัน ๒ ลักษณะคือ

๒.๑ องค์กรแนวร่วม(Front Organization) ที่จัดตั้งโดยขบวนการปฏิวัติ โดยที่ขบวนการปฏิวัติได้จัดส่งสมาชิกในระดับแกนนำเข้ามาเป็นผู้นำในองค์กรแนวร่วม แต่บรรดาบุคคลที่เป็นสมาชิกในองค์กรแนวร่วมจะไม่ใช่สมาชิกของขบวนการหรือองค์กรการต่อสู้ไม่มีอุดมการณ์เดียวเป้าหมายเดียวกับขบวนการปฏิวัติ แต่องค์กรแนวร่วมจะถูกใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองที่สอดคล้องและคู่ขนานกับมวลชนจัดตั้งตามเป้าประสงค์ของขบวนการ

๒.๒ แนวร่วมมวมกลับคือองค์กรหรือบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับขบวนการปฏิวัติหรือองค์กรปฏิวัติเลยอาจเป็นองค์กรที่จัดตั้งมาเพื่อต่อสู้กับขบวนการปฏิวัติ เช่น หน่วยงานของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่รัฐบาล แต่การเคลื่อนไหวหรือพฤติกรรมขององค์กรหรือบุคคลนั้น กลายเป็นการสนับสนุนงานการเมืองและการทหารของขบวนการปฏิวัติโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (สำเร็จ ศรีหราช, ๒๕๕๓ : ๖-๑๕)

กองกำลังติดอาวุธ(Military Wing) ซึ่งเน้นกองกำลังทางบก มักแบ่งเป็น ๒ ส่วน

๑. ส่วนใหญ่เป็นกำลังรบหลักหรือทหารหลัก

๒. ส่วนที่เป็นกำลังกองโจร หรือทหารประจำถิ่น ซึ่งมักจะจัดตั้งกำลังจากประชาชน ในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ โดยจัดตั้งกำลังเหล่านั้นแอบแฝงไว้ในองค์กรมวลชน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยขอสรุปกรอบแนวคิดสงครามประชาชนของเหมา เจ๋อตง เพื่อนำสู่การวิเคราะห์ องค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบรวมถึงขั้นตอนของการกำหนดยุทธศาสตร์การต่อสู้กับรัฐไทยดังนี้.-

สงครามประชาชน(People War) คือสงครามที่ใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือและเป็นฐานการสนับสนุนที่สำคัญในการทำสงคราม โดยให้ประชาชนรู้สึกว่าการสงครามนี้ต่อสู้เพื่อพวกเขา เป็นสงครามของพวกเขา และพวกเขารู้สึกได้ว่าพวกเขาทุกคนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสงคราม ส่วนเป้าหมายในการทำสงครามประชาชนนั้นจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เป็นจริงหรือเงื่อนไขที่ถูกปลุกเร้าขึ้นมาเพื่อการสงครามนั้นๆ

หลักนิยมของสงครามประชาชนมีด้วยกัน ๓ ประการที่สำคัญ ตามทัศนะของเหมา เจ๋อตุง

๑. เป็นสงครามที่ผสมผสานหลักการทำสงครามปฏิวัติที่นำเอามิติทางการเมืองและการทหารรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการทำสงครามของประชาชน (มวลชน)

๒. ดำเนินการสงครามยืดเยื้อ(Protracted War) ด้วยเน้นการเคลื่อนไหวทางการเมือง และการเคลื่อนไหวมวลชนอย่างประสานสอดคล้อง

๓. การปฏิบัติการทางทหารหรือกองกำลังติดอาวุธ จะปฏิบัติการด้วยหลักพื้นฐานทางยุทธวิธีของสงครามกองโจร “มีงมาคุมุด มีงหุดกูแฮ่ มีงแย่กูตี มีงหนีกูไล่” และมุ่งกระทำต่อจุดอ่อนของฝ่ายตรงข้ามเป็นสำคัญ

สำหรับทฤษฎีสงครามประชาชนตามฐานแนวคิดของเหมา เจ๋อตุง ที่ผู้วิจัยศึกษาและสรุปให้เห็นนั้น เพื่อนำไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์และศึกษากรอบแนวคิดของขบวนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรการต่อสู้,การกำหนดชั้นยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนองค์กรตามจังหวะก้าวทางยุทธศาสตร์ภายใต้กรอบแนวคิดสงครามประชาชน อีกทั้งใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์การกำหนดชั้นตอนทางยุทธศาสตร์ที่ใช้ต่อสู้กับรัฐบาลและรูปแบบแบบแผนตัวตนโดยธรรมชาติของขบวนการก่อความไม่สงบ

๒. ทฤษฎีสงครามประชาชนตามกรอบแนวคิดของโฮจิมินห์ และพลเอกโว เหวียน ยัป

สงครามในเวียดนามโดยการนำของโฮจิมินห์ ที่มีพลเอกโว เหวียน ยัป(Vo Nguyen Giap) เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด ถือเป็นจุดเริ่มต้นของฐานแนวคิดของสงครามประชาชนในเวียดนาม ที่ต่อสู้เพื่อปลดปล่อยจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ตลอดเรื่อยมาถึงการทำสงครามรวมชาติเวียดนาม ด้วยการเข้าปลดปล่อยเวียดนามใต้ภายใต้ระบบจักรวรรดินิยมของสหรัฐอเมริกาที่ประสบชัยชนะอย่างงดงาม จนสามารถรวมเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้ในปัจจุบัน การดำเนินการต่อสู้ของเวียดนาม โดยเฉพาะการปลดปล่อยเวียดนามใต้ออกจากสหรัฐอเมริกาและการรวมชาตินั้น เวียดนามเหนือในขณะนั้นได้ดำเนินการสงครามไปตามรูปแบบสงครามประชาชนบนพื้นฐานแนวคิดของเหมา เจ๋อตุง ผู้ซึ่งได้ทำสงครามประชาชนมีชัยชนะในจีนแผ่นดินใหญ่ต่อกองทัพก๊กมินตั๋งของเจียง ไคเช็กมาแล้ว(Vo Nguyen Giap, ๑๕๖๑ : ๔๑A-๔๑C) จึงถือได้ว่าเป็นการวางกรอบแนวคิดทฤษฎีการสงครามประชาชนที่ให้นำหนักในการรุกทางการเมืองและทางทหารควบคู่กันไป ภายใต้รูปแบบของการทำสงครามยืดเยื้อ(The Protracted War) โดยกำหนด

ขั้นตอนทางยุทธศาสตร์ควบคู่กันระหว่างยุทธศาสตร์งานการเมืองและยุทธศาสตร์การทหาร ที่ประสานสอดคล้องกันเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้ (http://en.wikipedia.org/wiki/Viet_Cong_and_PAVN_strategy_and_tactics)

๒.๑ ยุทธศาสตร์ด้านการเมือง กำหนดขั้นตอน ๓ ขั้น คือ:-

ขั้นที่ ๑: Action among your people คือ ขั้นการปลุกระดมบ่มเพาะสร้างมวลชนและจัดตั้งการสนับสนุนจากประชาชนด้วยการ โฆษณาชวนเชื่อ(Propaganda) อย่างรอบด้าน โดยการชูเงื่อนไขประชาชาติ ซึ่งประกอบด้วยเงื่อนไขเชื้อชาติเวียดนามกับเงื่อนไขการรวมชาติเวียดนามเป็นหนึ่งเดียว ปลดปล่อยอำนาจจักรวรรดินิยมอเมริกาจากการครอบงำชาวเวียดนามได้ แล้วจึงเริ่มจัดตั้งองค์กรการต่อสู้ขึ้นในพื้นที่เวียดนามใต้ โดยการจัดตั้งโครงสร้างขององค์กรมวลชน (Political Wing) ขึ้นมาเป็น โครงสร้างหนึ่งขององค์กรการต่อสู้ เพื่อรวบรวมมวลชนให้เป็นกลุ่มก้อนอย่างมีพลังแล้วพัฒนาเป็นเครื่องมือของงานการเมืองทำให้ง่ายต่อการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวมวลชน ตามทิศทางและจังหวะก้าวที่ต้องการ ถือเป็น การสร้างเครื่องมือสำคัญในการทำสงครามประชาชน ขึ้นมาอยู่ในการดำเนินการทางลับหรือปิดลับ เป็นขบวนการขับเคลื่อนใต้ดินนั่นเอง ในขั้นที่ ๑ นี้ถือเป็นขั้นปฏิบัติการในหมู่ประชาชนที่สนับสนุนและอยู่ภายใต้อำนาจรัฐของรัฐบาลเวียดนามใต้

ขั้นที่ ๒: Action among enemy military ถือเป็นขั้นตอนที่มุ่งสู่การทำลายระบบแห่งรัฐให้เกิดความอ่อนแอและสั่นคลอน ด้วยการบ่อนทำลาย(Subversion) ระบบแห่งรัฐในทุกระดับ องค์กรประกอบ ทำลายระบบการจักระเบียบสังคมเดิมด้วยการล้มล้างความเชื่อในการนับถือลัทธิและศาสนา(Proselytizing) ทำการ โฆษณาชวนเชื่อ(Propaganda) อย่างรอบด้านเพื่อให้เกิดการแปรพักตร์จากที่เคยให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลเวียดนามใต้ มาเป็นการให้การสนับสนุนฝ่ายเวียดกงหรือฝ่ายปฏิวัติแทน ยุทธวิธีให้ทหารรัฐบาลเวียดนามใต้และทหารสหรัฐรวมทั้งพันธมิตรท้อแท้หมดกำลังใจ ขวัญกำลังใจในการสู้รบตกต่ำ เพื่อให้เกิดการหนีทัพ(Deserter) และทำให้ชาวเวียดนามใต้หลบเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร(Draft evader) ซึ่งถือว่าการปฏิบัติการรุกทางการเมือง โดยมีแหล่งชุมนุมกำลังที่ให้การสนับสนุนกองทัพเวียดนามใต้และจัดตั้งเป็นกำลังทหารในกองทัพของรัฐบาลเวียดนามใต้ เป็นเป้าหมายในการปฏิบัติการเพื่อบ่อนทำลายกองทัพให้อ่อนแอ และแตกสลายหมดศักยภาพในการสู้รบต่อไป

ขั้นที่ ๓: Action among enemy's people ถือเป็นขั้นการรุกทางการเมืองด้วยการ โฆษณาชวนเชื่อ(Propaganda)อย่างรอบด้านในหมู่ประชาชน ที่อยู่ภายใต้การปกครองของอำนาจรัฐเวียดนามใต้และสหรัฐอเมริกา เพื่อหวังผลให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดความไม่เห็นด้วยกับ

แนวทางของรัฐบาล จนเกิดความไม่พอใจ(Discontent) และไม่มั่นใจในการนำของรัฐบาลของตนว่า จะมีความเข้มแข็งพอที่จะดำรงการต่อสู้และต้านทานอยู่ได้ จนเกิดลัทธิการยอมแพ้หรือจำนน (Defeatism) เกิดแนวคิดไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านรัฐบาลของตน(Dissent) ไม่ซื่อสัตย์กับรัฐบาลและระบบการปกครองที่เป็นอยู่(Disloyalty) แล้วจัดตั้งกลุ่มแกนนำประชาชนนำพาให้ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการต่อต้านรัฐบาลของตนคือรัฐบาลเวียดนามใต้ โดยวิธีการใช้สื่อต่างๆที่นำแนว โฆษณาชวนเชื่อ ไปสู่เป้าหมายโดยเฉพาะทหารกองทัพเวียดนามใต้และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการอำพรางตนแฝงตัวไปเป็นอาจารย์สอนใน โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยต่างๆในเมืองที่รัฐบาลเวียดนามใต้ ควบคุม เพื่อปลุกกระดมสร้างแนวคิดชาตินิยมและเชื้อชาติเวียดนาม ต่อต้านรัฐบาลเวียดนามใต้และ สหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวาง ซึ่งในยุทธศาสตร์การรุกทางการเมืองขั้นนี้เรียกว่าขั้นปฏิบัติการใน หมู่ประชาชนของข้าศึก(Action among enemy's people)

๒.๒ ยุทธศาสตร์ด้านการทหารกำหนดเป็น ๓ ขั้นตอน ที่ประสานสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์การเมืองเช่นกัน ดังนี้.-

ยุทธศาสตร์การทำสงครามประชาชนของฝ่ายเวียดนามเหนือ โดยกำลัง เวียดกงในเวียดนามใต้ จะมุ่งเน้นพื้นฐานของการสงครามยึดเชื้อเป็นสำคัญ โดยยึดหลักพื้นฐานมา จากแนวคิดการทำสงครามประชาชนเพื่อการปฏิวัติของเหมา เจ๋อ ตุง ในจีนแผ่นดินใหญ่ (Revolutionary Warfare model of Mao in China) ซึ่งการทหารจะกระทำควบคู่ไปกับการเมือง โดยใช้กำลังทหารเข้าทำการรบในรูปแบบของสงครามกองโจรและการโฆษณาชวนเชื่อต่อประชาชน ในชนบทให้มาเป็นแนวร่วมและทำการก่อการร้ายควบคู่กันไป โดยยุทธศาสตร์ด้านการทหารทั้ง ๓ ขั้นตอนประกอบด้วย(<http://www.diggerhistory.info/pages-enemy/vietnam.htm>)

ขั้นตอนที่ ๑: Preparation, organization and propaganda เป็นขั้นการเตรียม ความพร้อมในการจัดตั้งองค์กรทางทหาร(Military wing) ในการจัดเป็นโครงสร้างขององค์กรการ ต่อสู้ ในยุทธศาสตร์ขั้นนี้จะเป็นงานการ โฆษณาชวนเชื่อปลุกกระดมคนเข้าสู่การเป็น สมาชิกของ กองทัพปลดปล่อย การดำเนินการในขั้นนี้ฝ่ายปลดปล่อยจะแทรกซึมเข้าไปเปิดโรงเรียนสอนเด็กๆ ในเวียดนามใต้ ให้เด็กๆเรียนรู้อุดมการณ์คอมมิวนิสต์และปลุกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมเวียดนาม และ เชื้อชาติเวียดนาม ให้เกิดอุดมการณ์ร่วมชาติ สร้างหน่วยงานลับๆของฝ่ายปฏิวัติ ที่จะฝังตัวอยู่ตามที่ ต่างๆ เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์และการรวมชาติเวียดนามจัดตั้ง(Recruiting) สมาชิกเข้าสู่ ขบวนการปฏิวัติ ทำการฝึกรวมอุดมการณ์อย่างเข้มข้น และฝึกวิชาทหารอย่างหนัก เพื่อให้เกิด ความแข็งแกร่ง เข้มแข็งทางอุดมการณ์และยุทธวิธีที่จะใช้รบจริง แล้วจึงส่งกำลังเหล่านั้น แทรกซึม (Infiltrating) ไปอยู่ในพื้นที่ครอบครองหรืออิทธิพลของเวียดนามใต้ เมื่อมีจำนวนมากพอ ก็จัดตั้ง

เป็นกลุ่มแนวหน้า(Creating front Groups) เพื่อทำการโฆษณาชวนเชื่อ ปลุกระดมบ่มเพาะจัดตั้งสมาชิกในดินแดนของฝ่ายตรงข้ามอย่างลับๆ เมื่อสามารถจัดตั้งสมาชิก(Recruitment) ได้มากๆ เขาก็เริ่มทำการเก็บสะสมอาวุธไว้อย่างลับๆ ในยุทธศาสตร์ขั้นแรกด้านการทหารนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างกองกำลังเวียดกงในเวียดนามใต้ การสร้างกำลังเหล่านี้ไว้ในหมู่ประชาชนเวียดนามใต้ในพื้นที่ชนบทที่ได้ผ่านการปลุกระดมในยุทธศาสตร์การเมืองมาแล้ว จึงถือเป็นการสร้างกองกำลังไว้ในมวลชนเป็นทหารของประชาชน(People's Army)อย่างแท้จริง เพราะประชาชนเหล่านั้นคือผู้ถืออาวุธต่อสู้กับรัฐบาลเวียดนามใต้ของตนเอง และประเด็นการสร้างกองกำลังติดอาวุธในพื้นที่อิทธิพลของรัฐบาลเวียดนามใต้ที่เรียกว่ากองกำลังเวียดกงไว้ในหมู่มวลชน และให้มวลชนทำหน้าที่เป็นที่มั่น(Strong hold) และฐานที่มั่น(Strong base) แห่งการต่อสู้ นี่ก็จุดเด่นและจุดแตกต่างที่สำคัญระหว่างสงครามประชาชนของเหมา เจ๋อตุง กับสงครามประชาชนของพลเอก โว เหวียน ยับนั่นเอง

ขั้นตอนที่ ๒: Terrorism, Guerrilla warfareเป็นขั้นการทำสงครามการก่อการร้าย และสงครามกองโจร เมื่อการจัดตั้งกองกำลังเวียดกง ในชนบทสำเร็จและพัฒนาให้มีความเข้มแข็งมากพอแล้ว จึงขับเคลื่อนเข้าสู่ขั้นตอนที่ ๒ ของยุทธศาสตร์ทางทหารด้วยการปฏิบัติการทางทหารบนพื้นฐานทางยุทธวิธีของกองโจรและการก่อการร้ายอย่างรอบด้าน เช่น การลักพาตัว(Kidnapping) เพื่อนำเด็กเหล่านั้นมาฝึกเป็นกองกำลังติดอาวุธหรือสมาชิกของกองกำลังเวียดกง ปฏิบัติการก่อวินาศกรรม(Sabotage) ทำการปล้นเสบียงอาวุธด้วยการซุ่มโจมตี(Ambushes) ติโฉบฉวย(Raid) และขยายเขตอิทธิพลของฝ่ายปฏิวัติเข้าไปในเขตของฝ่ายรัฐบาลเรื่อยๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป ในยุทธศาสตร์การทหารในขั้นนี้มุ่งสู่การทำลายระบบแห่งรัฐของเวียดนามใต้ให้อ่อนแอโดยสิ้นเชิง พร้อมๆ กับการขยายสมาชิกเวียดกงเพิ่มมากขึ้นทั้งสมาชิกในองค์กรมวลชนและสมาชิกองค์กรทหาร

ขั้นตอนที่ ๓: General offensive—conventional war including big unit and mobile warfare เป็นขั้นการรุกสู่ชัยชนะด้วยการทำสงครามขนาดใหญ่บนพื้นฐานวิธีการรบตามแบบ และใช้กำลังหน่วยยานยนต์เคลื่อนที่เร็ว จุดสำคัญของยุทธศาสตร์ทางทหารขั้นตอนที่ ๓ นี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนของการปฏิบัติการทางทหารจากรูปแบบสงครามกองโจรและก่อการร้าย มาเป็นการรบตามแบบด้วยกำลังขนาดใหญ่ เข้ายึดภูมิประเทศสำคัญทางภูมิศาสตร์(Key geographical) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในยุทธศาสตร์การรุกทางการเมืองในขั้นสุดท้ายอย่างประสานสอดคล้องกัน

ในขั้นตอนสุดท้ายของยุทธศาสตร์ทั้ง ๒ ด้านของเวียดนามเหนือ ในสงครามปลดปล่อยเวียดนามใต้ออกจากสหรัฐอเมริกาเพื่อรวมชาติเวียดนาม ที่สำคัญคือขั้นการก่อให้เกิด

การจลาจลทั่วไป(General Uprising) ด้วยมวลชนจัดตั้งของฝ่ายปฏิวัติหรือฝ่ายปลดแอก ทำให้ประชาชนและกองกำลังทหารเวียดนามใต้เกิดความระส่ำระสายไปทั่วประเทศ ง่ายต่อการเข้ายึดอำนาจ สัมผัสรัฐบาลเวียดนามใต้ของฝ่ายปฏิวัติ ซึ่งจะสามารถกระทำได้ในระยะเวลาอันสั้น และผู้นำทุกระดับของฝ่ายปฏิวัติมีความเข้าใจจุดผกผันนี้อย่างเด่นชัดในทุกระดับหน่วย(Vo Nguyen Giap, ๑๙๖๑ : ๗๑-๗๕)

แผนภาพที่ ๑ : แสดงการบูรณาการยุทธศาสตร์การเมืองและยุทธศาสตร์การทหารในสงครามประชาชนที่เวียดนามเหนือใช้ทำสงคราม เพื่อรวมชาติเวียดนาม

Dau Tranh Strategy: Integrated political and military struggle

Political struggle:

Dan Van- Action among your people

Total mobilization of propaganda, motivational & organizational measures to manipulate internal masses and fighting units.

Binh Van- Action among enemy military

Subversion, proselytizing, propaganda to encourage desertion, defection and lowered morale among enemy troops.

Dich Van- Action among enemy's people

Total propaganda effort to sow discontent, defeatism, dissent and disloyalty among enemy's population.

Military struggle:

Phase 1: ORGANIZATION AND PREPARATION-

building cells, recruiting members, infiltrating organizations, creating front-groups, spreading propaganda, stockpiling weapons.

Phase 2: TERRORISM- GUERRILLA WARFARE -

kidnappings, terrorist attacks, sabotage, guerrilla raids, ambushes, setting up parallel governments in insurgent areas.

Phase 3: CONVENTIONAL WARFARE-

regular formations and maneuver to capture key geographical and political objectives.

สำหรับประเด็นที่น่าสนใจต่อการสงครามประชาชนของเวียดนาม คือกระบวนการจัดตั้งสมาชิกกองกำลังเวียดกง ซึ่งถือเป็น โครงสร้างทางทหาร(Military wing) ที่ปฏิบัติการควบคู่กับองค์กรมวลชน(Political wing) ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาแล้วอย่างประสานสอดคล้อง ประกอบขึ้นเป็น โครงสร้างขององค์กรการต่อสู้กับรัฐบาลเวียดนามใต้และสหรัฐอเมริกาภายใต้สงครามยืดเยื้อ เมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์การต่อสู้ของเวียดนามเหนือในสงครามปลดปล่อยเพื่อรวมชาติเวียดนามแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการก่อตัวของขบวนการต่อสู้ในเวียดนามใต้ได้ยึดกรอบแนวคิดพื้นฐานทางทฤษฎีสงครามประชาชนของเหมา เจ๋อตุง เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการกำหนด

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนทั้งยุทธศาสตร์การเมืองและยุทธศาสตร์ทางทหารทั้ง ๓ ชั้น เช่นเดียวกับที่ เหมา เจ๋อตง กำหนดกรอบยุทธศาสตร์สงครามประชาชนในแผ่นดินใหญ่ของจีน ที่มีชัยชนะเหนือ กองทัพก๊กมินตั๋ง ของเจียงไคเช็คมาแล้ว ส่วนการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรต่อสู้เพื่อการปฏิวัตินั้น ก็ ยังคงอยู่ภายในกรอบทฤษฎี ๓ วงกลมของเหมา เจ๋อตง คือมีองค์กรนำขับเคลื่อนการต่อสู้คือ “องค์กรแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ”(National Liberation Front) มีการจัดตั้งองค์กรมวลชน (Political wing) เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนตามขั้นตอนของยุทธศาสตร์การเมือง และมี องค์กรทหารซึ่งเรียกว่า “กองกำลังเวียดกง” (Military wing) แต่ประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความ แตกต่างอยู่บ้างอย่างเห็นได้ชัดก็คือ การจัดตั้งกองกำลังเวียดกงนั้น จะจัดตั้งไว้ในองค์กรมวลชนใน ระดับหมู่บ้านชนบทเป็นหลัก โดยจัดตั้งมวลชนพื้นฐานในระดับหมู่บ้านชนบทแล้วค่อยๆพัฒนาให้ เป็นที่มั่น(Strong hold) และฐานที่มั่น(Strong base)ในการต่อสู้และใช้เป็นฐานปฏิบัติการทางทหาร กองกำลังเวียดกง ให้กองกำลังเวียดกงอาศัยแอบแฝงอยู่ร่วมกับมวลชน โดยแยกกัน ไม่อออกว่าใครคือ ประชาชนและใครคือกองกำลังเวียดกง ลักษณะการจัดตั้งเช่นนี้ถือเป็น “ทหารประชาชน”(People’s army)อย่างสมบูรณ์แบบที่แท้จริง เหตุผลที่ผู้วิจัยกล่าวเช่นนี้ก็ด้วยศึกษาวิเคราะห์จากการจัดตั้งกอง กำลังเวียดกง เริ่มแรกด้วยการส่งนักปลุกระดมบ่มเพาะเป็นหน่วยหรือเป็นทีมเข้าไปเป็นนักปลุกระดม เป็นนักจัดตั้งด้วยการแทรกซึมและดำรงอยู่กับชุมชนในหมู่บ้านชนบทของเวียดนามใต้แบบ ผังรากลึกในหมู่บ้าน เพื่อทำการปลุกระดมบ่มเพาะแนวคิดให้แก่สมาชิกของขบวนการปฏิวัติใน ระดับหมู่บ้านให้กลายเป็นคอมมิวนิสต์ โดยชูเงื่อนไขเชื้อเชื้อชาติเวียดนามและชาตินิยมเวียดนาม แล้วทำการโฆษณาชวนเชื่อให้เกิดความเจ็บแค้น หวาดระแวงและต่อต้านการปกครองของรัฐบาล เวียดนามใต้ภายใต้โดยการครอบงำของสหรัฐอเมริกา ทำให้ประชาชนเวียดนามใต้เห็นว่าการรวม ชาติเวียดนามเป็นการมีอิสรภาพที่แท้จริง เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านเหล่านั้น หันมาสนับสนุน กองกำลังเวียดกงและกลายมาเป็นสมาชิกกองกำลังติดอาวุธของเวียดกง เข้าสู่โครงสร้างองค์กรทหาร อย่างค่อยเป็นค่อยไป หมู่บ้านที่ให้การสนับสนุนกองกำลังเวียดกงจะทำการปิดลับปฏิบัติการอยู่ใต้ ดิน โดยทางเจ้าหน้าที่รัฐบาลเวียดนามใต้ไม่มีโอกาสรู้ได้เลยว่าประชาชนในหมู่บ้านนั้นได้ให้การ สนับสนุนกองกำลังเวียดกงที่ดำรงตนอยู่ในหมู่บ้านนั้นอย่างบริสุทธิ์ใจ จนกลายเป็นฐานมวลชน หลักและพัฒนาความเข้มแข็งเป็นที่มั่นและฐานที่มั่น ในการต่อสู้และทำการปฏิวัติต่อรัฐบาล เวียดนามใต้โดยปริยาย เมื่อรัฐบาลเข้ามาปราบปรามหรือทำการจับกุมปราบปรามแบบเหวี่ยงแห เพราะเจ้าหน้าที่รัฐบาลเวียดนามใต้ไม่สามารถล่วงรู้ได้เลยว่าใครเป็นสมาชิกกองกำลังติดอาวุธ เวียดกงบ้าง และใครทำหน้าที่เป็นฐานมวลชนสนับสนุนกำลังเวียดกงบ้าง จึงทำการปราบปราม อย่างรุนแรงแบบเหวี่ยงแหอย่างที่ว่า โดยเฉพาะบุคคลแกนนำสำคัญมักจะถูกสอบสวน ยิ่ง

รัฐบาลเวียดนามได้รุนแรงกับประชาชนมากเท่าไร ประชาชนก็จะเกิดความหวาดระแวง กลียดแค้น รัฐบาลเวียดนามได้มากขึ้นเท่านั้น และท้ายที่สุดประชาชนก็จะกลายเป็นแนวร่วมให้การสนับสนุนฝ่ายปฏิวัติมากขึ้นตามลำดับเช่นกัน การปฏิบัติการปราบปรามเช่นนี้ถือว่ารัฐบาลเวียดนามได้ผิดพลาดอย่างร้ายแรง เข้าสู่กับดักทางยุทธศาสตร์ของฝ่ายปฏิวัติโดยสิ้นเชิง สมาชิกของเวียดกงจึงขยายตัวเติบโตบนฐานการสนับสนุนจากประชาชนผู้เป็นมวลชนหลักในหมู่บ้านอย่างกว้างขวาง รองรับยุทธศาสตร์การเมืองและการทหารที่กำหนดขึ้นตอนการขับเคลื่อนอย่างประสานสอดคล้องกันค่อนข้างชัดเจน และนำไปสู่ชัยชนะในสงครามปลดปล่อยรัฐบาลเวียดนามได้ออกจากสหรัฐอเมริกาในการรวมชาติเวียดนามอย่างสง่างาม

ในส่วนฐานแนวคิดและวิธีการกำหนดกรอบสงครามประชาชนของพลเอกโว เหวียน ยับ ที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบในการศึกษาลักษณะและรูปแบบการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรการต่อสู้ในส่วนของกองกำลังติดอาวุธ หรือกำลังปฏิบัติการและโครงสร้างองค์กรมวลชน โดยเฉพาะมวลชนพื้นฐานในระดับหมู่บ้านและศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ทหารกับองค์กรมวลชนของขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญกับการจัดตั้งฐานการต่อสู้ในเวียดนามใต้ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังจะอาศัยกรอบแนวคิดการขับเคลื่อนสงครามประชาชนของพลเอกโว เหวียน ยับ ในสงครามปลดปล่อยเวียดนามใต้ เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาการขับเคลื่อนความรุนแรงทั้งในระดับยุทธศาสตร์ยุทธวิธีทางทหาร และยุทธศาสตร์ยุทธวิธีทางการเมืองของขบวนการใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อีกด้วย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้าย

๑. แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจและการจูงใจ(Motive and Motivation)

การทำความเข้าใจกับแรงจูงใจ(Motive) และการจูงใจ(Motivation) ในการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกขบวนการก่อความไม่สงบหรือกลุ่มก่อการร้าย ทั้งในระดับผู้นำและระดับปฏิบัติการนั้น จำเป็นที่ต้องเข้าใจความหมาย(Definition) ของแรงจูงใจและการจูงใจในบริบททางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ให้ถ่องแท้ ทั้งนี้เนื่องจากการก่อการร้าย(Terrorism) หรือการก่อความไม่สงบ(Insurgency) นั้น มักมีแรงจูงใจมาจากทางด้านการเมืองและศาสนา(How Terrorist Group End, www.warchronicle.com/terrorwar/before11sept/How_terrorEnds.htm) ซึ่งอาจสรุปคำนิยามและสาเหตุของแรงจูงใจให้กลายเป็นสมาชิกขบวนการก่อความไม่สงบได้ดังต่อไปนี้.-

๑.๑ ความหมายของแรงจูงใจ(Motive) และการจูงใจ(Motivation)

แรงจูงใจ(Motive) เป็นคำที่ได้ความหมายมาจากภาษาละตินที่ว่า Movere ซึ่งหมายถึง “เคลื่อนไหว(Move)” ได้มีผู้รู้ นักปราชญ์ บัณฑิตหลายท่านได้ให้ความหมาย ดังนี้-

Walters ได้ให้ความหมายและอธิบายคำว่า แรงจูงใจ หมายถึง “บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายในตัวบุคคล ที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำหรือเคลื่อนไหว หรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย”(Walters. ๑๙๗๘:๒๑๘)

Loundon และ Bitta ได้กล่าวถึง แรงจูงใจไว้ว่า หมายถึง “สภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลัง ทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่มีเป้าหมายที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ในภาวะสิ่งแวดล้อม(Loundon and Bitta. ๑๙๘๘ : ๓๖๘)

จากทั้ง ๒ ความหมายนี้จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ คือ

ประการแรก : เป็นกลไกที่ไปกระตุ้นพลังของร่างกายให้เกิดการกระทำหรือแสดงพฤติกรรม

ประการที่สอง : เป็นแรงบังคับให้กับพลังของร่างกายที่จะกระทำอย่างมีทิศทาง

จากที่กล่าวแล้วทั้งหมด ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของคำว่า “แรงจูงใจ” ในทัศนะของผู้วิจัยดังนี้คือ “แรงจูงใจ คือพลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรมและยังกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้นด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้ความพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละ แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำ จะไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่ก็ล้มเลิกการกระทำก่อนบรรลุเป้าหมาย แรงจูงใจจึงถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนพฤติกรรมของมนุษย์ให้ตัดสินใจแสดงพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมายและมีทิศทางนั่นเอง”

การจูงใจ(Motivation)S.chiffman และ Kanuk ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง “แรงขับเคลื่อนที่มีอยู่ภายในของบุคคลที่กระตุ้นให้บุคคลมีการกระทำ”(S.chiffman and Kanuk. ๑๙๕๑ : ๖๕) นอกจากนั้น Anita E. Woolfolk ยังได้ให้ความหมายของการจูงใจว่า “การจูงใจเป็นภาวะภายในของบุคคลที่ถูกกระตุ้นให้กระทำพฤติกรรมอย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง(Anita E. Woolfolk. ๑๙๕๕ : ๖๘) Micle Domjan ได้กล่าวถึงการจูงใจว่าเป็น “ภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำหรือกิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลลงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ” (Domjan. ๑๙๕๖ : ๘๔)

จากคำอธิบายและความหมายที่กล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการจูงใจว่าเป็น “กระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยจงใจให้กระทำหรือคืนรนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

บางอย่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่มีใช้เป็นเพียงการตอบสนองต่อสิ่งเร้าปกติธรรมดา แต่ต้องเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มข้น มีทิศทางจริงจัง มีเป้าหมายชัดเจน ว่าต้องการไปสู่จุดใด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากแรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้นที่เรียกว่าแรงจูงใจเป็นพื้นฐานนั่นเอง”

ลักษณะของแรงจูงใจมีมากมายหลากหลาย เราอาจจูงใจให้มีการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมหลายรูปแบบ เพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย หรือความต้องการจำเป็นพื้นฐานของการดำรงอยู่ของชีวิต นอกจากนั้นมนุษย์เรายังมีความต้องการทางสังคมอีกด้วย เช่นความต้องการความสำเร็จ การยอมรับจากสังคม ต้องการคำชมเชย ต้องการอำนาจ และในฐานะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ยังต้องการมีอารมณ์ผูกพันและอยู่ร่วมกับผู้อื่น แรงจูงใจจึงเกิดขึ้นได้จากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

แรงจูงใจภายใน (Intrinsic motive) : เป็นแรงผลักดันจากภายในตัวบุคคลซึ่งอาจจะมีเจตคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพอใจ ความต้องการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมค่อนข้างถาวร เช่น มองว่าองค์กรคือสถานที่ที่ให้อำนาจแก่เขาและครอบครัว เขาก็จะจงรักภักดีต่อองค์กร กระทำการต่างๆ ก็เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้า และให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หากการกระทำดังกล่าวนี้เป็นไปอันเนื่องมาจากความรู้สึก หรือเจตคติที่ดีต่อองค์กร หรือด้วยความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกคนหนึ่งขององค์กร มิใช่เพราะเกรงจะถูกไล่ออกหรือไม่มีที่ไป ก็สามารถกล่าวได้ว่าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน

แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motive) : เป็นแรงผลักดันภายนอกตัวบุคคลที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม อาจจะเป็นการได้รับรางวัล เกียรติยศ ชื่อเสียง คำชม การได้รับการยอมรับ ยกย่อง แรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวรต่อพฤติกรรมบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองสิ่งจูงใจดังกล่าว เฉพาะในกรณีที่ต้องการรางวัล ต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง คำชม การยกย่อง การได้รับการยอมรับ

๑.๒ สาเหตุที่เป็นแรงจูงใจ

ฮอร์แกน (Horgan J, ๒๐๐๓ : ๓-๒๗) กล่าวว่าจุดอ่อนในการจูงใจ ให้คนกลายเป็นผู้ก่อความไม่สงบหรือผู้ก่อการร้าย แบ่งเป็น ๓ กลุ่มคือ อัตลักษณ์ ความไม่ยุติธรรมและความต้องการเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๒.๑ **อัตลักษณ์:** บุคคลที่อยู่ในวัยกำลังแสวงหาความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเองหรืออัตลักษณ์ อาจจะนำตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรการก่อการร้ายหรือองค์กรอื่นที่เป็นองค์กรรวบรวมกลุ่มหัวรุนแรงต่างๆ ได้ในหลายวิธี โดยบทบาทและค่านิยมด้านอัตลักษณ์ที่

ถูกปั้นแต่งและรับเอามาใหม่นั้นอาจจะขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ การคิดแบบสุดขั้วในแนว
ไม่ถูกก็ผิด หรือไม่คำก็ขาว หรือถ้าไม่ใช่พวกเราก็เป็นพวกเขา ซึ่งลักษณะการคิดดังกล่าวถือเป็นอัต
ลักษณ์ของกลุ่มหัวรุนแรง ซึ่งมักจะเป็นสิ่งล่อใจกับกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังสับสนหรือผิดหวังกับ
สถานภาพของตนเอง จนกลายเป็นสิ่งชี้แนะให้เข้าสู่องค์กรหรือขบวนการก่อการร้ายได้

กระบวนการง่ายๆที่บุคคลมักจะนำมากำหนดว่าการมีอัตลักษณ์ของตนเอง โดยต้อง
ผ่านการเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น จะนำมาสู่การลดความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคลลง แล้ว
กำหนดตนเองใหม่ว่าเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มแทน ดังนั้นการได้เป็นสมาชิกของขบวนการก่อการ
ร้ายหรือองค์กรการต่อสู้ เพื่อเป้าหมายทางการเมืองจะทำให้เกิดความรู้สึกของการมีอัตลักษณ์หรือ
การได้เป็นเจ้าของในบุคลิกภาพหรืออัตลักษณ์ที่แสวงหา ซึ่งการได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรการ
ต่อสู้หรือสมาชิกภาพของกลุ่มก่อการร้าย จึงกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการมี
เอกลักษณ์ ในทางสังคมจิตวิทยา(Borum, ๒๐๐๓ : ๒๕) กลไกง่ายๆที่จะตอบคำถามยากๆว่าฉันเป็น
ใคร ? ก็คือการตอบโดยไม่ต้องคิดมากให้เสียเวลาว่า ฉันก็คือ “สมาชิกผู้ก่อการร้าย” หรือ “เป็น
นักรบเพื่อเสรีภาพ” หรือ “เป็นนักรบของพระเจ้า ขอมตายเพื่อศาสนา” หรืออื่นๆนั่นเอง

ในห้วงหนึ่งชีวิตวัยรุ่นมักจะมองไปข้างหน้า อนาคตของตนเองจะเป็นอย่างไร ทั้ง
ในแง่ของเป้าหมายชีวิตและโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า และเมื่อมองเห็นว่าสภาพที่คาดหวัง
ดังกล่าวไม่มีโอกาสได้เกิดขึ้นเลยในสภาพของสังคมในขณะนี้ เขาก็จะดิ้นรนแสวงหาไปในทิศทาง
อื่นๆ เพื่อมาทดแทนความสิ้นหวังนั้น ซึ่งก็คืออัตลักษณ์ร่วมในทางศาสนาที่สามารถเข้ามา
ทดแทนอัตลักษณ์ทางสังคมที่ตนเองรู้สึกที่กำลังจะสูญเสียไป

สำหรับอัตลักษณ์ทางสังคมในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อเรามองถึง
กระบวนการผลิตทางความคิด และอุดมการณ์การต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบในปัจจุบัน จะ
พบกระบวนการปลุกกระดมบ่มเพาะ ที่มีความเชื่อมโยงกันในหลายมิติ ทั้งมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ปัตตานี ชาติพันธุ์มลายู และศาสนาอิสลามที่หล่อหลอมร่วมกัน เกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะขึ้นเรียกว่า
“อัตลักษณ์ปัตตานี” (ดร.แพทริค โจรี่ ; ๒๕๕๑ : ๑๒๔-๑๒๘) ภายใต้ความรู้สึกการเป็นอัตลักษณ์
ปัตตานีอย่างเข้มข้น ขบวนการก่อความไม่สงบได้สร้างองค์กรการต่อสู้ บนฐานความรู้สึกนึกคิดที่
รองรับอัตลักษณ์ปัตตานี ให้องค์กรการต่อสู้ของกลุ่มคือตัวแทนของ “อัตลักษณ์ปัตตานี” ซึ่งถือ
เป็นอัตลักษณ์ร่วมที่สำคัญ ดังนั้นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าสู่องค์กรการต่อสู้ ซึ่งมีอัต
ลักษณ์ปัตตานีเป็นเชิงสัญลักษณ์ จึงประกอบด้วยการรับรู้ในประวัติศาสตร์ปัตตานี ; ความเป็นเชื่อ
ชาติมลายู และศาสนาอิสลามนั่นเอง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจตัดสินใจเข้าเป็น
สมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ปัจจุบัน

๑.๒.๒ ความไม่ยุติธรรม: การรับรู้ถึงความไม่ยุติธรรมได้กลายเป็นปัจจัยหลักในการทำความเข้าใจกับความรุนแรงโดยทั่วไป และโดยเฉพาะกับการก่อความไม่สงบ หรือการก่อการร้าย(Hacker F.I., ๑๕๗๖ : ๓๕) สรุปได้ว่า “ความไม่ยุติธรรมที่แก้ไขได้เป็นแรงจูงใจพื้นฐานสำหรับการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้าย” ความต้องการที่จะแก้แค้นหรือความพยายาม เป็นการตอบโต้ โดยทั่วไปในการแก้ไขความผิดพลาดจากความไม่ยุติธรรมที่กระทำต่อผู้อื่น ซึ่งถือเป็นแรงขับที่สำคัญก่อให้เกิดการกระทำที่รุนแรงกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับบุคคลที่ถูกคิดว่าต้องรับผิดชอบต่อความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้น ความรู้สึกแค้นเคืองอาจถูกมองว่าเป็นความคับข้องทางจิตใจ ซึ่งเป็นสาเหตุเฉพาะหน้าที่สำคัญของการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้าย โดยรอสส์ (Ross, ๑๕๕๓ : ๓๑๗) กล่าวว่า ความคับข้องใจดังกล่าวอาจเป็นในด้านเศรษฐกิจ เผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ กฎหมาย การเมือง ศาสนาหรือสังคม ซึ่งสภาพดังกล่าวอาจเกิดขึ้นกับบุคคล กลุ่ม สถาบัน หรือคนเฉพาะกลุ่มก็ได้

จากการศึกษาของ ซิลด์(Susmita Thukral, ๒๐๐๕, Citing Silk : ๑๕๕๘) พบว่า วัยรุ่นที่ถูกสังคมนละเลยหรือทอดทิ้ง มักจะมีแนวโน้มสูงในการเข้าร่วมกับกลุ่มที่มีอุดมการณ์ใช้ความรุนแรง(Militant Ideologies) ในการต่อสู้ ความคับข้องใจที่เกิดขึ้นร่วมกัน จะทำให้วัยรุ่นเข้าร่วมกลุ่มกัน และเมื่อร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายได้แล้ว ก็จะเกิดความรู้สึกแตกแยกจากสังคม และยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่มมากขึ้น ลักษณะดังกล่าวยังพบที่เกิดขึ้นทั้งในองค์กรแนวร่วมชาตินิยมหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดน ซึ่งผู้ที่รู้สึกว่าถูกเอาเปรียบหรือถูกเลือกปฏิบัติ ได้เข้าร่วมมือกันเพื่อแก้ไขระบบที่ไม่พอใจ การศึกษาของ โปสต์สปริงซัค และแดนนี่(Post, Sprinzak and Danny, ๒๐๐๓ : ๑๗๑-๑๘๔) ได้สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มอามาสที่ถูกจับ พบว่าคนเหล่านี้ได้ต่อย้ำความรู้สึกที่รุนแรงจากการถูกขับไล่ออกจากดินแดนบ้านเกิดปาเลสไตน์ และรู้สึกสิ้นหวังกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ทำให้ต้องเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในที่สุด และยังเห็นว่าการก่อการร้ายเป็นหนทางที่ชอบธรรมในการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์(Susmita Thukral, ๒๐๐๕, Why Do People Join Terrorist Organization?, www.humiliationstudies.org/documents/ThukralTerrorismHumiliation.pdf)

ในการปลุกฝังให้สมาชิกกลุ่มก่อการร้ายหรือขบวนการก่อความไม่สงบให้ยึดมั่นในอุดมการณ์ ผู้นำบางกลุ่มได้ปลุกฝังความรู้สึกของความแตกแยกผสมผสานเข้ากับความรู้สึกการถูกลบหลู่ดูหมิ่น และการถูกสังคมนทอดทิ้ง ผู้ที่เข้าร่วมในกลุ่มดังกล่าวจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองแล้วทุ่มเทให้กับการต่อสู้ โดยขาดเป้าหมายในชีวิตที่เป็นของตนเอง ในปัจจุบันแม้ว่าความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่สามารถเปลี่ยนแนวคิดบางอย่างให้เป็นการก่อการร้ายได้จะยังไม่สมบูรณ์ก็ตาม แต่ก็สามารถสรุปได้ว่าความคับข้องใจทางสังคมในระยะยาวมีผลกระทบในทางลบต่อวิธีการคิดหรือวิถี

ชีวิตของบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งแนวคิดหรือวิธีการแก้ปัญหาที่นำความคับแค้นมาให้ก็คือการทำลายผู้ที่รับผิดชอบต่อเหตุที่กระทำอันนั้น

สมมุติฐานของความก้าวร้าวกับความผิดหวัง(The Frustration-Aggression Hypothesis) ตัวแบบการศึกษาตามสมมุติฐานดังกล่าวในด้านจิตวิทยาได้ถูกนำไปอธิบายความก้าวร้าวหรือพฤติกรรมของความรุนแรง โดยมาร์โกลิน(Magolin, ๑๙๗๗ : ๖๖-๖๘) ให้ความเห็นว่า พฤติกรรมของผู้ก่อการร้ายหลายอย่างเป็นการแสดงออก เพื่อตอบโต้กับความผิดหวัง ความคับข้องใจต่างๆ ขณะที่คัตสัน(Knutson J.N., ๑๙๘๔ : ๒๘๗-๒๙๔) อดีตผู้อำนวยการสมาคมจิตวิทยาการเมืองระหว่างประเทศให้เหตุผลว่า การกระทำที่แสดงออกถึงความรุนแรงเกิดขึ้นจากความรู้สึกถูกดูหมิ่น (Rage) และสิ้นหวัง ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อที่ว่า สังคมได้ปิดกั้นการเข้าถึงการกระจายข้อมูลข่าวสาร และกระบวนการกำหนดนโยบายตัวแบบอันนี้ไม่สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมที่ก้าวร้าวทั้งหมดได้ โดยพบว่าการก้าวร้าวบางกรณีก็ไม่ได้เกิดจากความผิดหวัง คับข้องใจ แต่ความต้องการที่สำคัญบางอย่าง เช่น การดูหมิ่นเหยียดหยาม ความพยายาม และการแก้แค้น เป็นเหตุผลที่มีการกล่าวถึงมากที่สุดของนักวิชาการที่สำคัญและอาจถูกต้องก็คือ ความสำคัญของการดูหมิ่นเหยียดหยามที่เป็นแรงจูงใจให้คนจำนวนมากเข้าร่วมกับองค์กรการก่อการร้าย ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความรู้สึกที่รุนแรงเกี่ยวกับความยุติธรรม และในหลายกรณีที่ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดจากความไม่ยุติธรรมของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง

การดูหมิ่นเหยียดหยาม ยังเป็นประเด็นสำคัญร่วมของคนทั้งชาติ เช่น ในกรณีของปาเลสไตน์ ทำให้กลุ่มก่อการร้ายได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไป การมีประวัติศาสตร์ร่วมกันทำให้เกิดแรงยึดเหนี่ยวร่วมกันเป็นกระแสนิยม การศึกษาลึกลงไปพบว่าความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูง ระหว่างการระเบิดฆ่าตัวตายกับจำนวนเวลาที่มีชาวปาเลสไตน์ต้องเสียไปหรือใช้เวลารอคอยในระหว่างที่รอผ่านด่านตรวจของอิสราเอล(Susmita Thukral, ๒๐๐๕, Ciling Atran, ๒๐๐๔) การถอดเสื้อผ้าเพื่อตรวจค้นและการกระทำในลักษณะที่ไม่ให้เกียรติต่างๆ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ต่อชาวปาเลสไตน์ที่ต้องผ่านด่านตรวจของอิสราเอลในระหว่างกลับบ้าน ทำให้เกิดความคับข้องใจอย่างรุนแรงกับการเสียเวลากลับบ้านเพิ่มขึ้นเป็นหลายชั่วโมง นอกจากนี้ซิลด์(Susmita Thukral, ๒๐๐๕, Ciling Silk, ๒๐๐๔) ยังพบต่อไปว่าชาวปาเลสไตน์ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกับการก่อการร้ายเป็นการเดินตามรอยคนก่อนๆ ที่เคยทำมาจนเป็นประเพณี สิ่งหนึ่งที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม โดยคนกลุ่มนี้เห็นว่า “พวกเขาทำสงครามศักดิ์สิทธิ์” เพื่อต่อต้านการกระทำที่เป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม ทั้งนี้เพื่อฟื้นฟูความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีคืนมา โดยเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นการกระทำที่รุนแรงเพียงผู้ก่อการร้าย แต่กระทำเพื่อสนองตอบทางจิต

วิญญาณที่ชาวมุสลิมต้องกระทำ เป็นหน้าที่หลักของชาวปาเลสไตน์ทุกคน ที่ต้องปกป้องตนเองและเพื่อนร่วมชาติให้รอดพ้นจากความไม่ยุติธรรมต่างๆ การก่อการร้ายจากมุมมองดังกล่าวคือการแสดงออกซึ่งความพยายามและแก้แค้นต่อความรู้สึกว่าไม่ยุติธรรม วิธีคิดดังกล่าวสามารถระดมคนได้เป็นจำนวนมากจากพวกที่พร้อมที่จะฆ่าผู้อื่นจนถึงพร้อมที่จะฆ่าตัวเอง แทนที่จะยอมใช้ชีวิตแบบไร้เกียรติ โดยสเตอร์น(Susmita Thukral, ๒๐๐๕, Ciling Stern, ๒๐๐๗ : ๕๔) กล่าวว่าวิธีการระเบิดฆ่าตัวตาย เป็นเสมือนการปลดปล่อยตนเองออกจากการดูหมิ่นเหยียดหยาม ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายอย่าง อัล ไคดา ก็มักอ้างเสมอว่าการถูกสหรัฐดูหมิ่นศักดิ์ศรีหรือหับ ด้วยการส่งกำลังเข้าไปในซาอุดีอาระเบียและตะวันออกกลาง ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้พวกเขาใช้ชีวิตการก่อการร้ายตอบโต้ (Susmita Thukral, ๒๐๐๕, Why Do People Join Terrorist Organization?, www.humiliationstudies.org/documents/ThukralTerrorismHumiliation.pdf)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความรู้สึกว่าตนเองหรือกลุ่มตนเอง ไม่ได้ได้รับความยุติธรรมจากรัฐบาลทั้งที่เป็นจริงหรือความรู้สึกก็ตาม จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการสร้างแรงจูงใจให้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบหรือการก่อการร้ายได้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีการสร้างให้เกิดความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคมจากรัฐบาลขึ้นในสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๒.๓ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร: ในกลุ่มหัวรุนแรงนั้น ผู้ก่อการร้ายจำนวนมากมักจะแสวงหาในสิ่งที่ไม่ใช่เฉพาะความหมายในชีวิตเท่านั้น แต่รวมถึงการได้เป็นส่วนหนึ่งของการมีสายสัมพันธ์และความเกี่ยวพันต่อกัน(Affiliated) สำหรับบุคคลชายที่มีความรู้สึกแตกแยกกับสภาพสังคมส่วนใหญ่ การได้เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายนั้นให้ความรู้สึกที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเป็นครั้งแรก หลังจากที่มีแต่ความรู้สึกว่าถูกสังคมปฏิเสธตลอดมา กลุ่มก่อการร้ายหรือองค์กรการต่อสู้ของกลุ่มหัวรุนแรง จึงกลายเป็นเหมือนครอบครัวอันอบอุ่นที่พวกเขาไม่เคยได้รับมาก่อน ความรู้สึกผูกพันเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายหรือขบวนการก่อความไม่สงบก็ตามเป็นแรงจูงใจที่สำคัญยิ่งในการเข้าร่วมและมีอิทธิพลกดดันให้กระทำการตามการชี้นำขององค์กรการต่อสู้ นอกจากนี้แล้วกลุ่มก่อการร้ายยังทำหน้าที่เป็นเสมือนกับครอบครัวที่คอยให้การคุ้มครองปกป้องจากภัยคุกคามของโลกภายนอก ผลการศึกษาการชักชวนจัดตั้งสมาชิกเข้าสู่องค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มหัวรุนแรงต่างๆ พบว่าสมาชิกขององค์กรการต่อสู้หลายคนได้รับอิทธิพลจากการแสวงหาความเป็นเอกภาพภายในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และคนที่รู้จักสนิทสนมกัน และผู้ที่เข้าร่วมกระทำกิจกรรมการก่อการร้ายหรือการสร้างควมรุนแรง พบว่าสิ่งจูงใจประการแรกคือกลุ่มหรือประชาคมที่มีความเชื่อมรุ่มกันมากกว่าการชอบใช้

ความรุนแรงหรืออุดมการณ์ที่เป็นนามธรรมร่วมกัน (พร ภิเศก, ๒๕๕๒ : ๑๘) ดังนั้นหากกลุ่มองค์กรการต่อสู้ไดยังมีเอกภาพ ความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นมากเท่าใด มีบทบาทในการชี้นำสังคมสูงเพียงใด ก็จะมีแรงจูงใจต่อสมาชิกใหม่ๆมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นบทบาทขององค์กรการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายหากพัฒนาไปสู่บทบาทการชี้นำความคิดในสังคมได้ จะเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างแรงจูงใจให้มีบุคคลเข้าผู้การเป็นสมาชิกขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง

๒. ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในกระบวนการเข้าร่วมกลุ่มก่อการร้าย

๒.๑ ทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์(Maslow's Hierarchy of needs)

มาสโลว์(Abraham Maslow) ซึ่งเป็นเจ้าทฤษฎีเรื่องความต้องการที่สำคัญคนหนึ่งของจิตวิทยาแนวมนุษยนิยม ได้จำแนกแรงจูงใจของคนเราก็คณะหนึ่ง โดยมีการจัดลำดับขั้นของแรงจูงใจจากความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพ (Basic biological needs) ซึ่งมีมาตั้งแต่เกิดไป จนกระทั่งถึงแรงจูงใจทางจิตใจที่ซับซ้อนมากกว่า แรงจูงใจประเภทหลังนี้ จะมีความสำคัญก็ต่อเมื่อ ความต้องการพื้นฐานได้รับ การตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ทฤษฎีนี้ถือว่าเป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแบรนดิส เป็นทฤษฎีที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งระบุว่าบุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด กรอบความคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้มี ๓ ประการ คือ

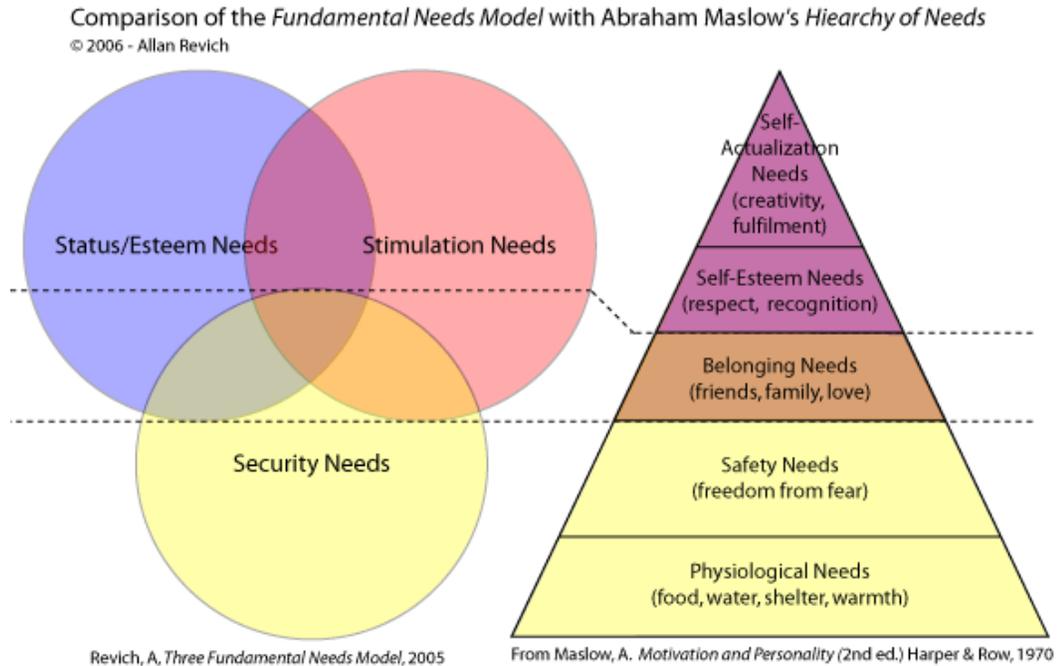
๒.๑.๑ บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป

๒.๑.๒ ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้นเรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน

๒.๑.๓ เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป

มาสโลว์ เห็นว่าความต้องการของบุคคลมีห้ากลุ่มจัดแบ่งได้เป็นห้าระดับจากระดับต่ำไปสูง เพื่อความเข้าใจมักจะแสดงลำดับของความต้องการเหล่านี้ โดยภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ : แสดงลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์

ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) : เป็นความต้องการลำดับต่ำสุด และเป็นพื้นฐานของชีวิต เป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยมีอาหารและที่พักอาศัย เขาจะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริการสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) : เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึงความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในอาชีพ ในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อสมาชิกในองค์กรสามารถทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสภาพแรงงาน การสร้างหลักประกันให้เกิดความรู้สึกรู้สึกและเชื่อมั่นในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

ความต้องการทางสังคม (Social Needs) : เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการดำรงชีวิตในสังคมแล้ว คนเราจะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการ

เพื่อน การมีโอกาสดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือหลายกลุ่ม

ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) : เมื่อความต้องการทางสังคม ได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและ สร้างการนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ยศ ตำแหน่ง ลำดับชั้นที่สูงขึ้นในองค์กร งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่อง จากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในองค์กร โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

ความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-actualization Needs) : เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเอง ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในองค์กร เป็นต้น

มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth needs) ได้แก่ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิต จัดเป็น ความต้องการระดับสูง และอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเอง ตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่รับการตอบสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นเงื่อนไขของ ใจบุคคลได้อีกต่อไป แม้ผลวิจัยในเวลาต่อมาไม่สนับสนุนแนวคิดทั้งหมดของมาสโลว์ แต่ทฤษฎี ลำดับความต้องการของเขา ก็เป็นทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการอธิบายองค์ประกอบของแรงจูงใจ ซึ่งมีการพัฒนาในระยะหลังๆ

๒.๒ ทฤษฎี ERG ของแอลเดอร์เฟอร์ (ERG Theory)

เคลย์ตัน แอลเดอร์เฟอร์ (Clatonn Elderfer) แห่งมหาวิทยาลัยเยล ได้ปรับปรุง ลำดับความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์เสียใหม่ เหลือความต้องการเพียง ๓ ระดับ คือ

๒.๒.๑ ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (Existence Needs) คือความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต เปรียบได้กับความต้องการระดับต่ำของมาสโลว์ ย่อ โดย E

๒.๒.๒ ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) คือความต้องการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งในที่ทำงานและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ตรงกับความต้องการทางสังคมตามแนวคิดของมาสโลว์ ย่อโดย R

๒.๒.๓ ความต้องการเจริญเติบโต (Growth Needs) คือความต้องการภายใน เพื่อการพัฒนาตัวเอง เพื่อความเจริญเติบโต พัฒนาและใช้ความสามารถของตัวเองได้เต็มที่แสวงหาโอกาสในการเอาชนะความท้าทายใหม่ๆ เปรียบได้กับความต้องการชื่อเสียงและการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิตตามแนวคิดของมาสโลว์ ย่อโดย G

มีความแตกต่าง ๒ ประการระหว่างทฤษฎี ERG และทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ คือ

ประการแรก มาสโลว์ยืนยันว่า บุคคลจะหยุดอยู่ที่ความต้องการระดับหนึ่งจนกว่าจะได้รับการตอบสนองแล้ว แต่ทฤษฎี ERG อธิบายว่า ถ้าความต้องการระดับนั้นยังคงไม่ได้รับการตอบสนองต่อไป บุคคลจะเกิดความคับข้องใจ แล้วจะถดถอยลงมาให้ความสนใจในความต้องการระดับต่ำกว่าอีกครั้งหนึ่ง

ประการที่สอง ทฤษฎี ERG อธิบายว่า ความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับอาจเกิดขึ้นได้ในเวลาเดียวกัน หรือบุคคลสามารถถูกจูงใจด้วยความต้องการมากกว่าหนึ่งระดับในเวลาเดียวกัน เช่น ความต้องการเงินเดือนที่สูง (E) พร้อมกับความต้องการทางสังคม (R) และความต้องการโอกาสและอิสระในการคิดตัดสินใจ (G)

๒.๓ ทฤษฎีตัวแบบเส้นทางส่วนบุคคล(The Personal Pathway Model)(Shaw E.D.,๑๙๙๖:๓๕๕-๓๖๘) ซึ่งอธิบายขั้นตอนที่ผู้ก่อการร้ายเข้าร่วมในขบวนการว่าประกอบด้วย ปัจจัย ๔ ประการคือ

๒.๓.๑ กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมในวัยเด็ก(Early Socialization Processes)

๒.๓.๒ ความเจ็บแค้นฝังใจจากการถูกกระทำ (Narcissistic Injuries)

๒.๓.๓ เหตุการณ์เผชิญหน้าพาไป(Escalatory Events)

๒.๓.๔ การมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย(Personal Connection to Terrorist Group Members)

ทฤษฎีตัวแบบเส้นทางส่วนบุคคล กล่าวว่าผู้ก่อการร้ายมาจากกลุ่มประชากรที่ถูกเลือกอย่างจำเพาะเจาะจงและเป็นผู้ที่ประสบปัญหาจากการถูกละเมิดศักดิ์ศรี(Self-Esteem) ประสบความ

ล้มเหลวจากการยอมรับในสังคม จนนำมาซึ่งความคับแค้นในจิตใจทำให้เกิดทัศนคติไปในทางที่ว่า การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายนั้น เป็นการกระทำเพื่อชดเชยความแตกสลายทางเอกลักษณ์ของกลุ่มหรือตนเอง นอกจากนี้ความรุนแรงจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ได้นำมาอ้างเพื่อเป็นการตอบโต้ จนทำให้คนในวัยหนุ่มถูกดึงเข้าร่วมขบวนการก่อการร้ายเพิ่มมากขึ้น

๒.๔ ทฤษฎีแรงจูงใจสองด้าน(Dual Motivation)อธิบายว่าแรงจูงใจของมนุษย์มีทั้งในด้านอุดมการณ์และผลประโยชน์ ถ้าผู้ก่อการเข้าร่วมในขบวนการ ตัวเองก็มีความเสี่ยงจากการถูกลงโทษจากหน่วยงานของรัฐ แต่ถ้าวางตัวเป็นกลางเขาก็เสี่ยงที่จะถูกทำร้ายจากฝ่ายผู้ก่อการร้าย ถ้าความกลัวรัฐบาลสูงกว่ากลัวฝ่ายผู้ก่อการร้ายโดยไม่มีเรื่องอุดมการณ์เข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว เขาก็จะวางเฉย แต่ในทางตรงกันข้าม หากมีความกลัวฝ่ายผู้ก่อการร้ายสูงกว่าฝ่ายรัฐบาลเขาจะเข้าร่วมกับฝ่ายผู้ก่อการร้าย อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมกับฝ่ายผู้ก่อการร้ายในบางครั้งก็เป็นเรื่องประโยชน์ส่วนตัวที่ไม่ต่างไปจากการเข้าร่วมกลุ่มอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการเข้าร่วมกับขบวนการเกิดได้ทั้งความโลภ อุดมการณ์และความกลัว ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้(พรภิเศก, ๒๕๕๒ : ๓๔-๓๕)

ผลประโยชน์ส่วนตัว+ผลประโยชน์ของกลุ่ม+ผลประโยชน์รวมของการเข้าร่วม > ๐

๒.๕ ทฤษฎีการระดมทรัพยากร(Resource Mobilization Theory) อธิบายถึงความต้องการของเครือข่ายทางสังคมต่างๆ ในการเปิดช่องให้บุคคลที่ผิดหวังและแตกแยก ได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นเพื่อกระทำการบางอย่างร่วมกัน ในทฤษฎีนี้สถาบันทางสังคมและเครือข่ายทางสังคมต่างๆ กลายเป็นตัวจักรสำคัญในการระดมการกระทำต่างๆร่วมกัน เมื่อผู้นำที่ก่อการสามารถดึงเอาความเชื่อ รวมทั้งมุมมองร่วมกันของกลุ่มต่างๆออกมาใช้ได้ ก็จะเกิดเป็นความเชื่อว่าเป็นความชอบธรรมในการก่อการร้าย(พรภิเศก, ๒๕๕๒ : ๓๗-๓๘)

จากการศึกษาทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ(Motive) และการจูงใจ(Motivation) ที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายหรือขบวนการก่อความไม่สงบ ก็ตาม พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าร่วมการเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบหรือกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคลที่ได้ส่งอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาแรงจูงใจเข้าสู่จุดการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบ ซึ่งปัจจัยพื้นฐานเหล่านั้นได้มีแนวคิดและทฤษฎีที่มีผู้นำเสนอตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้:-

ประวัติศาสตร์ปัตตานี

ประวัติศาสตร์ปัตตานีถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์มาลาเยและเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชายแดนใต้สุดของประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของคนไทยเชื้อสายมาลาเย เรียกว่า “อัตลักษณ์ปัตตานี” ประวัติศาสตร์ปัตตานีเป็นข้อเท็จจริงในอดีตที่รองรับความเป็น “เชื้อชาติมาลาเย” และความเป็นตัวตนของมาลาเยภายใต้กรอบของความเป็นนครรัฐอิสระในอดีต การเล่าขานประวัติศาสตร์ปัตตานีโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นปัตตานีย่อมเป็นการกระตุ้นความเป็น “มาลาเย” ในความรู้สึกนึกคิดโดยอัตโนมัติ และเกิดความรู้สึกได้ว่า “มาลาเย” คือส่วนหนึ่งของ “อัตลักษณ์ปัตตานี” นอกจากนั้นการบอกเล่าประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ปัตตานีกับสยามในเชิงบาดแผลย่อมสร้างความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ให้เกิดขึ้นในความรู้สึกของคนเชื้อชาติมาลาเยรุ่นหลังๆ และยังเป็นพลังที่ก่อให้เกิดแนวคิดของ “ชาตินิยมปัตตานี” (Pattani nationalism) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการก่อแนวคิดและอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนอีกด้วย ดังนั้นประวัติศาสตร์ปัตตานีจึงเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่ง ฮอร์แกน เจ.(Horgan J.) ได้ศึกษาถึงแรงจูงใจกลายเป็นผู้ก่อการร้าย โดยพบว่าอัตลักษณ์เป็นปัจจัยหนึ่งของการสร้างแรงจูงใจในการกลายเป็นผู้ก่อการร้ายสำหรับในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าอัตลักษณ์ปัตตานีคือส่วนสำคัญของการสร้างแรงจูงใจ ดร.แพทริค โจรี ได้ศึกษาถึงอัตลักษณ์ปัตตานี พบว่าปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ปัตตานีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการรองรับความเป็นอัตลักษณ์ปัตตานี ดังนั้นประวัติศาสตร์ปัตตานีจึงเป็นปัจจัยหนึ่งของการสร้างและพัฒนาแรงจูงใจต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติและความเฉพาะของสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

เชื้อชาติมาลาเย(นิยม)

เชื้อชาติมาลาเย ถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มนุษย์ในแหลมมาลาเยที่กระจายตัวกันตั้งถิ่นฐานในแถบภาคใต้ของไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซียบางส่วน ความเป็นตัวตนของเชื้อชาติมาลาเยในภาคใต้ของไทยจะถูกรองรับด้วยเรื่องราวของประวัติศาสตร์ปัตตานี ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของคนไทยเชื้อสายมาลาเยในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเล่าขานประวัติศาสตร์ปัตตานีในเชิงตำนานท้องถิ่น(Folk lore) อาจเป็นการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกและแนวคิดของการเป็น “มาลาเยนิยม”(Malayu-ethnolism) ได้โดยง่าย ซึ่งเป็นมูลเหตุของการก่อแนวคิดของกลุ่มหัวรุนแรงได้เช่นกัน ดร.แพทริค โจรี ยังได้ศึกษาพบว่า เชื้อชาติมาลาเยเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกส่วนหนึ่งของความเป็น “อัตลักษณ์ปัตตานี” ดังนั้น เชื้อชาติมาลาเยจึงเป็นอีกตัวแปรหนึ่งของปัจจัยการสร้างและ

พัฒนาแรงจูงใจในการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้และความเป็นเชื้อชาติมาลาญถือเป็นปัจจัยที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติแห่งความเป็นจริง และความเป็นเฉพาะของสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน

ศาสนาอิสลามเชิงจารีตนิยม

ศาสนาเป็นความบริสุทธิ์ซึ่งงดงาม และเป็นสิ่งสูงส่งอยู่เหนือความขัดแย้งทั้งหมด โดยเนื้อแท้ของศาสนาอิสลามแล้วเป็นศาสนาที่มุ่งสู่การสร้างและแสวงหาความสันติสุขให้เกิดแก่มวลมนุษยชาติและสังคม จริยธรรมอันบริสุทธิ์ของอิสลามคือความสวยสดงดงาม ที่มวลมนุษย์ทั้งหลายพึงได้สัมผัสอย่างแท้จริง หากแต่มนุษย์เท่านั้นที่เป็นผู้อาจเอื้อมแอบอ้างนำหลักการสำคัญและความบริสุทธิ์ซึ่งงดงามของศาสนา มาสร้างความชอบธรรมให้กับแนวคิดหัวรุนแรงของกลุ่มตน ไปสู่เป้าหมายทางการเมืองหรือประโยชน์ของกลุ่มที่ต้องการในสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ถือได้ว่าเป็นสังคมของศาสนาอิสลามเชิงจารีตนิยมมาอย่างต่อเนื่อง นับแต่พญาอินทिरา ผู้ปกครองนครรัฐปัตตานีปฏิญาณตนเข้าสู่ความเป็นมุสลิมตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๐๔๑ ถึงปัจจุบันนับเวลาได้ถึง ๕๑๒ ปีมาแล้ว(สัมภาษณ์ ศ.ดร.ครองชัย หัตถา ; มกราคม ๒๕๕๕) ดังนั้นความเป็นปัตตานีภายใต้กรอบจารีตของอิสลามคือส่วนสำคัญของการจัดระเบียบโครงสร้างของสังคมมาลาญใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีประวัติศาสตร์ปัตตานีที่รองรับความเป็นนครรัฐอิสลามในอดีต ดังนั้นประวัติศาสตร์ปัตตานีจึงไม่สามารถแยกความเป็นอิสลามและความเป็นมุสลิมของพี่น้องมาลาญในปัตตานีได้เลย ดร.แพทริค โจรี ได้ศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ปัตตานี พบว่าศาสนาอิสลามและความเป็นมุสลิมของคนปัตตานีในอดีต เป็นองค์ประกอบหลักสำคัญส่วนหนึ่งของความเป็นอัตลักษณ์ปัตตานี และจากการที่ขบวนการก่อความไม่สงบได้นำหลักศาสนาอิสลามบางส่วนมาตีความบางส่วนบางตอนของประวัติศาสตร์ปัตตานี อาจถือเป็นการบิดเบือนชักนำเข้าสู่การต่อสู้ในอิสลามที่เรียกว่า “สงครามญิฮาด” ที่กระตุ้นให้เกิดแนวคิดและพัฒนาไปสู่การเป็นกลุ่มศาสนาหัวรุนแรงผ่านกระบวนการปลุกกระดุมบ่มเพาะ(Islamic religiouslism extreme)ดังนั้นศาสนาอิสลามที่ถูกนำมาตีความประวัติศาสตร์ปัตตานีที่บิดเบือน ชักนำเข้าสู่ความเชื่อว่าเป็นการต่อสู้ในอิสลามหรือ “สงครามญิฮาด” จึงกลายเป็นปัจจัยตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยปัจจุบันและปัจจัยทางศาสนาก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอยู่แล้ว โดยข้อเท็จจริงของสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

การชี้นำทางสังคม

สังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมเชิงจารีตนิยมที่อยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์บนฐานของความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างโลกตะวันตกและสังคมดั้งเดิมของโลกอิสลาม(สุรชาติ

บำรุงสุข, ๒๕๕๑ : ๒-๕) โดยกระบวนการทางสังคมเชิงจารีต ผู้นำทางสังคมจะมีบทบาทและอิทธิพลต่อการชี้นำทางสังคมสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคลหรือปัจเจกชนหรือองค์กรทางสังคม ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม ล้วนแล้วแต่มีผลและอิทธิพลต่อการชี้นำสมาชิกในสังคมให้แสดงพฤติกรรมหรือหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีการจัดตั้งองค์กรทางสังคมไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่รองรับแนวคิดและความเชื่อทางศาสนาอิสลามหรือองค์กรรองรับการศึกษาทั้งทางศาสนาและอื่นๆ องค์กรจัดตั้งเหล่านี้มีผลและมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการชี้นำทางสังคมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นในสังคมเชิงจารีตจึงเป็นสังคมที่อิทธิพลการชี้นำมีผลสูงมากต่อการตัดสินใจของทั้งสังคมหรือปัจเจกชน จากการศึกษาของ พ.อ.ดร.พร พิเศษ ในเรื่องแนวทางการกระตุ้นการเข้ามอบตัวของขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าการชี้นำขององค์กรการต่อสู้มีบทบาทในการชี้นำความคิดของสมาชิกในสังคม ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบก่อนข้างสูง ดังนั้นการชี้นำทางสังคมจึงเป็นตัวแปรสำคัญต่อปัจจัยการสร้างแรงจูงใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความรู้สึกละโม้ไม่เป็นธรรมทางสังคม

ความรู้สึกละโม้ไม่เป็นธรรมทางสังคมเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยการสร้างแรงจูงใจให้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะความรู้สึกละโม้ไม่เป็นธรรมทางสังคม ก่อให้เกิดความคับข้องใจ ความกดดัน ความรู้สึกแตกแยกจากสังคม ก่อให้เกิดการปลุกฝังความรู้สึกแตกแยกผสมผสานเข้ากับความรู้สึกว่าถูกลบหลู่ดูหมิ่น ถูกสังคมทอดทิ้ง และรู้สึกสิ้นหวัง จากการศึกษาของนักวิชาการด้านการก่อการร้ายหลายท่าน โดยเฉพาะการศึกษาของ มาร์โกลิน เจ(Magolin, J.) พบว่าพฤติกรรมของผู้ก่อการร้ายหลายอย่างเป็นการแสดงออกเพื่อตอบโต้กับความผิดหวัง ความคับข้องใจต่างๆ เหตุผลสำคัญที่นักวิชาการได้กล่าวถึงมากที่สุดต่อพฤติกรรมที่รุนแรงของผู้ก่อการร้าย คือการดูหมิ่นเหยียดหยาม ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีความรู้สึกที่รุนแรงเกี่ยวกับความยุติธรรม แฮกเกอร์(Hacker) ได้สรุปไว้ว่า ความไม่ยุติธรรมที่แก้ไขได้เป็นแรงจูงใจพื้นฐานสำหรับการก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบด้วยวิธีรุนแรง เพื่อต้องการแก้แค้นต่อบุคคลที่ถูกคิดว่ารับผิดชอบต่อความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความรู้สึกไม่ยุติธรรมทางสังคมเกิดขึ้นจากข้อบกพร่องผิดพลาดในเชิงนโยบายการบริการราชการแผ่นดินของรัฐบาลไทยในบางยุคบางสมัย มิใช่เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่เองโดยธรรมชาติ ประกอบกับการปลุกกระดมบ่มเพาะความรู้สึกต่อความไม่ยุติธรรมเหล่านั้นให้เกิดความรู้สึกที่ชัดเจนร้ายลึก โดยชี้นำให้เห็นว่ารัฐไทยหรือรัฐบาลไทยนั้นแหละคือผู้ที่

รับผิดชอบสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นต่อประชาชนมาลาญมุสลิมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นมาลาญมุสลิมทุกคน จึงต้องร่วมกันต่อสู้กับผู้ที่สร้างความเป็นธรรมเหล่านั้นซึ่งสอดคล้องกับคำสอนในหลักศาสนาอิสลามอีกด้วย

ความคับแค้นทางจิตใจอันเกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

เป็นตัวแปรที่มีผลสืบเนื่องจากรู้สึกไม่เป็นธรรมที่เกิดจากรัฐและรู้สึกว่าถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นธรรม จากการศึกษาของ โบรัม ออ (Borum R, ๒๐๐๓ : ๒๘-๒๙) พบว่าการเกิดกลุ่มหัวรุนแรงเริ่มขึ้น โดยการสร้างกรอบเงื่อนไขหรือเหตุการณ์ที่ไม่พอใจว่าเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ความไม่พอใจนั้นถูกชี้ไปว่าเป็นความจงใจและเป้าหมายการกระทำที่เกิดจากนโยบายของรัฐ และมีเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ถือปฏิบัติ และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ไม่ยุติธรรมนั้น ความไม่พอใจดังกล่าวถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามและถูกกำหนดว่าเป็นตัวแทนแห่งความชั่วร้าย ที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ประเด็นดังกล่าวถูกชี้นำและผลิตซ้ำทางความรู้สึกนึกคิดจนนำไปสู่ความรู้สึกคับข้องใจ ความกดดันที่มีต่อพฤติกรรมดังกล่าวของเจ้าหน้าที่รัฐ จนกลายเป็นความเจ็บแค้นเกลียดชัง และเกลียดแค้นเจ้าหน้าที่รัฐในที่สุด สำหรับปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นชี้นำให้เกิดความเกลียดแค้นและเกลียดกลัวเจ้าหน้าที่รัฐไทยอยู่ตลอดเวลา คือ การเสียชีวิตของเหยื่อผู้หลงใหลในอุดมคติและปรากฏการณ์ความรุนแรงร่วมสมัยได้แก่ เหตุการณ์การสลายการชุมนุมหน้า โรงพักอำเภอตากใบ เมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๑ และเหตุการณ์ปะทะหมูกับเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๑ ปรากฏการณ์แห่งความรุนแรงที่กล่าวและความรุนแรงอื่นๆที่เกิดขึ้นจากผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการเข้าจับกุมบุคคลตามหมายศาล ไม่ว่าจะเป้าหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือหมายตามพระราชกำหนดก็ตาม หากเมื่อคดีถึงที่สุดกระบวนการยุติธรรมยกฟ้องต่อผู้ต้องหาจะเป็นการยืนยันความบริสุทธิ์ของบุคคลนั้นต่อสังคม ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐผู้เข้าปิดล้อมจับกุมจะกลายเป็นผู้อธรรมที่สร้างความเจ็บแค้นเกลียดชังให้แก่เหล่าบรรดาญาติพี่น้องและสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ทันที หรือแม้แต่มีการวิสามัญฆาตกรรมตามกฎหมายก็ตาม ผู้ตายจะถูกใช้เป็นเงื่อนไขการปลุกให้เกิดความเจ็บแค้นเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ โดยขบวนการก่อความไม่สงบจะหยิบยก ตอกย้ำ ความรู้สึกเจ็บแค้นลงสู่บรรดาสมาชิกและประชาชนทั่วไปใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดเวลา ดังนั้นความคับแค้นใจจากความเกลียดกลัวและเกลียดแค้นเจ้าหน้าที่รัฐ จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ปัตตานี เชื้อชาติมลายูนิยม ศาสนาอิสลามเชิงจารีตนิยม การขึ้นทางสังคม ความรู้สึกไม่เป็นธรรมทางสังคม และความคับแค้นทางจิตใจจากความเกลียดกลัวและเกลียดแค้นเจ้าหน้าที่รัฐ ถือเป็นทั้งปัจจัยที่ถูกใช้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการปลุกระดมบ่มเพาะต่อบุคคลเป้าหมายในเชิงลึก และใช้เป็นเงื่อนไขผลิตซ้ำทางความคิด ชักนำเข้าสู่อุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดน เพื่อวางรากฐานทางอุดมการณ์ให้แก่บุคคลเป้าหมายที่ทำการคัดเลือกไว้แล้วจึงพัฒนาความเข้มข้นของการปลุกระดมบ่มเพาะเชิงลึก เข้าสู่การสร้างให้เกิดแรงจูงใจ(Motivate) ไปสู่จุดการตัดสินใจคือความเชื่ออย่างสนิทใจว่าเป็นการต่อสู้ใน “สงครามญิฮาด (Spiritual Jihad)” องค์กรการต่อสู้ของกลุ่มคนเป็นองค์กรการทำสงครามญิฮาดอย่างแท้จริง เมื่อความเชื่อความเข้าใจของบุคคลเป้าหมายถึงจุดที่กล่าวนี้ จะเป็นจุดสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วยแรงศรัทธาเป็นแรงขับที่สำคัญ เมื่อตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกแล้ว กระบวนการต่อไปคือการเข้าสู่พิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญคือการสาบานตนต่อพระเจ้า(ซุมเปาะ) เข้าสู่การเป็นสมาชิก อันถือได้ว่าเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ได้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทได้ ต้องผ่านกระบวนการฝึก-อบรมก่อน

แนวคิดเกี่ยวกับการกลายเป็นผู้ก่อการร้าย

การขยายตัวของกลุ่มหัวรุนแรงทางศาสนาในเอเชียใต้และตะวันออกกลาง มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลัก ๔ ประการ คือ ๑) การหายไปของระบอบประชาธิปไตยในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม รัฐบาลขาดความโปร่งใส ตรวจสอบไม่ได้ ๒) ความขัดแย้งทางด้านดินแดน ๓) ความล้มเหลวของรัฐบาลในการดูแลปัญหาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม ประชากร และเศรษฐกิจ ในห้วงทศวรรษที่ผ่านมา และ ๔) การได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ และกำลังใจจากภายนอกและปัญหาความแตกแยกในกลุ่มอิสลามเอง (พร ภิกเสก, ๒๕๕๑ : ๒๑-๒๕) สำหรับขั้นตอนการกลายเป็นผู้ก่อการร้ายพบว่ามีขั้นตอนดังนี้ :-

๑. ขั้นตอนการกลายเป็นผู้ก่อการร้าย

การเข้าใจกระบวนการที่ทำให้กลายเป็นผู้ก่อการร้ายที่แท้จริง จะต้องไม่แยกสิ่งจูงใจออกจากโอกาสที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการกลายเป็นผู้ก่อการร้ายนั้นมีอยู่หลายองค์ประกอบตามบริบทของสังคมที่แตกต่างกันไป ซึ่ง แฮคเกอร์(Hacker F.J., ๑๙๗๖ : ๔) ได้สร้างกรอบการศึกษากระบวนการกลายเป็นผู้ก่อการร้ายหัวรุนแรงเอาไว้ ๓ ขั้นตอนคือ

๑.๑ การตระหนักรู้ในการกดขี่

๑.๒ การกดขี่นั้นเป็นเรื่องทางสังคมที่สามารถแก้ไขได้(แต่ผู้มีอำนาจไม่ยอมแก้)

๑.๓ การมีความสามารถในการตอบโต้กับการกดขี่นั้น

จุดที่น่าสังเกตก็คือ การกระทำเพื่อแก้ไขการถูกกดขี่โดยผ่านการร้องเรียน หรือร้องทุกข์ผ่านคนกลาง หรือดำเนินการผ่านระบบที่มีอยู่เพื่อปฏิรูปหรือปรับปรุงก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องช่วยตัวเอง โดยการใช้ความรุนแรงเพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

โบรัม (Borum R., ๒๐๐๓ : ๒๘-๒๙) ได้ศึกษาลักษณะกระบวนการที่เกิดขึ้นร่วมกันภายในกลุ่มหัวรุนแรง พบว่ากระบวนการเริ่มขึ้นด้วยการสร้างกรอบของเงื่อนไขหรือเหตุการณ์ที่ไม่พอใจว่าเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรม ความไม่พอใจนั้นถูกชี้ไปว่าเป็นเป้าหมายในการกระทำที่เกิดมาจากนโยบาย บุคคล หรือชาติ และมีผู้เกี่ยวข้องซึ่งร่วมกันรับผิดชอบกับสิ่งที่ไม่ยุติธรรมนั้น ความไม่พอใจดังกล่าวถูกมองว่าเป็นภัยคุกคาม และถูกกำหนดว่าเป็นตัวแทนแห่งความชั่วร้าย ซึ่งกระบวนการคิดดังกล่าวง่ายต่อการนำมาอธิบายเพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง

๒. การกล่อมเกลாதงสังคม

ฮอร์แกนและเทเลอร์ (Horgan J. and Taylor M., ๒๐๐๓ : ๑๖-๑๘) พบว่าสิ่งที่ทราบจากผู้ก่อการร้ายจริงๆ ในปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่ามีกรณีที่รู้ตัวจริงๆ ในการตัดสินใจเพื่อเป็นผู้ก่อการร้ายอยู่ค่อนข้างน้อย ผู้ที่เข้าเป็นผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการได้ค่อยๆ สัมผัสและถูกกล่อมเกลาบ่มเพาะทีละเล็กละน้อยเพื่อให้ยอมรับการใช้พฤติกรรมที่รุนแรง

ความคิดที่เหมือนกันในกลุ่มผู้ก่อการร้ายโดยทั่วไปคือการคิดในลักษณะแบ่งขั้วระหว่างกลุ่มตนเองกับฝ่ายที่ไม่ใช่พวกตน ในลักษณะที่ว่า “ข้าดีและถูก และแกเลวและผิด” ความคิดในลักษณะแบ่งขั้วดังกล่าว ทำให้ผู้ก่อการร้ายแยกตัวออกจากฝ่ายตรงข้ามและง่ายที่จะสังหารคนอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับฝ่ายตรงข้ามของตนเอง โดยไม่รู้สึกลังเลถึงความผิดของตนเองและคนกลุ่มนี้ก็ได้คือปัญหาแต่ประการใด แต่ผู้ก่อการร้ายจำนวนมากฉลาดในระดับที่เหนือกว่าปกติ โดยในด้านจิตวิทยา พบว่าผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่เมื่อก่อเหตุร้ายแล้วคิดว่าตนเองไม่ได้ทำอะไรผิดในการฆ่า ทำร้ายหรือทำลายทรัพย์สินผู้อื่น แม้การกระทำดังกล่าวจะมีลักษณะคล้ายกับสภาพของกลุ่มผู้ป่วยทางจิต แต่คนกลุ่มนี้ไม่ได้มีอาการผิดปกติทางจิตแต่ประการใด กลุ่มผู้ก่อการร้ายไม่ต้องการผู้ป่วยทางจิตเข้าร่วมกับขบวนการเนื่องจากไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากนี้ยังไม่วางใจคนที่มีความอยากหรือแสดงความต้องการที่จะเข้าร่วมกับขบวนการ (Silke A., ๑๙๙๘ : ๕๑-๖๕)

ผู้ก่อการร้ายบางคนก็เดินตามแนวทางของครอบครัวที่เคยต่อสู้มาก่อน การเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการเลียนแบบจะมีบทบาทช่วยให้เกิดผู้ก่อการร้ายได้ง่ายขึ้น จากการศึกษาในระยะยาว

ถึง ๘ ปีของฟิลด์ (Field R., ๑๙๗๕ : ๗๑-๗๕) พบว่าการพบเห็นหรือเข้าถึงการก่อการร้ายที่ละเอียดถี่ถี่น้อยตั้งแต่ยังเด็กทำให้เกิดแนวโน้มที่จะก่อการร้ายเมื่อโตขึ้น แต่อย่างไรก็ตามลักษณะดังกล่าวมิใช่ปัจจัยเพียงอย่างเดียวที่ทำให้เกิดผู้ก่อการร้าย เพราะมีผู้ก่อการร้ายอีกส่วนหนึ่งไม่ได้เห็นการกระทำรุนแรงมาแต่เด็กก็มี

ผู้ก่อการร้ายมีแรงจูงใจที่หลากหลายในการกระทำ บางกลุ่มมีแรงจูงใจทางการเมือง ทั้งกลุ่มซ้ายจัดและขวาจัด ต้องการล้มล้างรัฐบาลที่ครองอำนาจอยู่ในขณะนั้น ผู้ก่อการร้ายทางศาสนา ต้องการทำลายกลุ่มผู้ซึ่งเขาเห็นว่า กำลัง โจมตีหรือเป็นภัยต่อศาสนา บางกลุ่มต้องการเผยแพร่การรับรู้ต่อสาเหตุของการก่อการ ในกลุ่มผู้ก่อการร้ายฆ่าตัวตายมักจะมีญาติหรือเพื่อนถูกฆ่าหรือทำให้บาดเจ็บจากฝ่ายตรงข้าม

ตัวแบบพฤติกรรม (Behaviorist Models) พบว่าสำหรับบางคนแล้ว ผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่คือวีระบุรุษของพวกเขา ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวเป็นแรงเสริมให้เกิดพฤติกรรมการก่อการร้าย โดยปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้จากชาวปาเลสไตน์และปากีสถานที่ให้การสนับสนุนการ โจมตีของกลุ่มอัล ไคดา ต่อสหรัฐอเมริกา ผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนดังกล่าว วิธีการศึกษาผู้ก่อการร้ายในลักษณะนี้เน้นการตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้ก่อการร้ายที่แสดงออก กับรางวัลที่ผู้ก่อการร้ายได้รับจากการกระทำ

ตัวแบบการเรียนรู้ทางสังคม(Social Learning)(Psychology and Terrorism, www.blue-oceans.com/psychology/terror_psych.htm#anchor-Psychology-47857) พบว่าในบางพื้นที่ เช่น ตะวันออกกลางหรือไอร์แลนด์เหนือ มักพบเห็นความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่บ่อยๆ เป็นปกติ ความรุนแรงกลายเป็นแนวปฏิบัติที่ถูกซึมซับจากกลุ่มวัยรุ่น โดยไม่รู้ตัว เกิดการกระตุ้นและการแปลงสภาพจากผู้ที่มีความรุนแรงอยู่ในใจให้กลายเป็นผู้ก่อการร้ายที่ลงมือปฏิบัติจริงขึ้น นอกจากนี้เป็นส่วนหนึ่งของการกล่อมเกลานิสัยแล้ว ยังมีบางส่วนมาจากสิ่งที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาด้วย เช่น การถูกกระทำด้วยความรุนแรงต่อตนเอง ครอบครัว ญาติ หรือกลุ่มที่เป็นฝ่ายเดียวกัน รวมทั้งการเห็นภาพการถูกกระทำรุนแรงต่อพวกเดียวกันทางสื่อสารมวลชนด้วย

๓. อิทธิพลกลุ่ม

พลวัตภายในกลุ่ม(Group Dynamics)(Psychology and Terrorism, www.blue-oceans.com/psychology/terror_psych.htm#anchor-Psychology-47857) พบว่ากลุ่มชาตินิยมแบ่งแยกดินแดนบาสก์(Basque) ในสเปน กลุ่มไออาร์เอในอังกฤษ และกลุ่มสาขา อัล ไคดา ในบางประเทศ เช่น โมร็อกโก มีพื้นฐานการสนับสนุนมาจากประชามครอบครัว เพื่อนและแนวร่วม (Sympathizers) แต่กลุ่มที่แยกตัวจากสังคม เช่น กลุ่มกองทัพน้อยแดงในอิตาลี เป็นกลุ่มที่แยกตัว

ออกจากครอบครัวและสังคม กลุ่มที่แยกตัวนี้จะมีแรงกดดันการเคลื่อนไหวมาจากภายในกลุ่มของตนเองสูง การสนับสนุนกันภายในกลุ่มและสัมพันธภาพของสมาชิกเป็นแหล่งสนับสนุนเดียวที่ทำให้เกิดมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของกลุ่ม รวมทั้งการมีเป้าหมายและเอกลักษณ์ร่วมกันจะได้รับมาจากความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

ด้านพลวัตของกลุ่มก่อนการร้ายพบว่ากลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติร่วมกันแบบแบ่งขั้วและตัดสินใจแบบสุดขั้วได้หลากหลายมากกว่าบุคคลใดๆ ในบางห้วงเวลา ผู้ก่อการร้ายจะลดหรือจำกัดการติดต่อกับคนอื่นๆ ที่ไม่คล้อยตามอุดมการณ์กลุ่ม ยิ่งกว่านั้น ผู้ก่อการร้ายยังต้องเคร่งครัดในวินัยกลุ่ม ปัจจัยทั้งสองอย่างดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดแนวความคิดของกลุ่ม การแสดงออกดังกล่าวทำให้เกิดพลวัตของปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มขึ้น ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่นำไปสู่ความรุนแรงหรือการกระทำที่ผิดพลาดได้ จากการที่กลุ่มผู้นำทางการเมืองหรือผู้นำทางการทหารเป็นผู้กำหนดขึ้น นอกจากนี้เมื่อเข้าร่วมขบวนการแล้วกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งวิธีการดำเนินชีวิตภายในกลุ่มของผู้ก่อการร้าย ได้กลายเป็นสิ่งหล่อหลอมทางด้านจิตใจของสมาชิก สร้างความผูกพันอย่างแรงกล้าต่อขบวนการ และเตรียมผู้เข้าร่วมขบวนการสำหรับกิจกรรมทางด้านอาชญากรรมต่อไป

บทบาทและวิธีปฏิบัติของกลุ่มอิทธิพลที่กดดัน โดยผู้นำ การได้ผลตอบแทนและรางวัลทางด้านจิตวิทยา จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลที่สัมพันธ์กับกิจกรรมทางการเมืองก่อการร้าย นอกจากนี้เหตุผลต่างๆ ที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายอ้างความชอบธรรมในการกระทำนั้นมักจะเกิดหรือพัฒนาขึ้นมาจากที่ได้ก่อเหตุการณ์ขึ้นแล้ว (De La Corte et al, ๒๐๐๖, Seven Psychology Principles for Explaining Terrorism, <http://psychologyinspain.com/content/full/2008/12008.pdf>)

รูปแบบอันหนึ่งที่องค์การผู้ก่อการร้ายมีส่วนร่วมคล้ายๆกับขบวนการทางการเมืองหรือขบวนการทางศาสนาก็คือ กระบวนการทางจิตวิทยาในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน องค์การก่อการร้ายมักจะแสดงให้เห็นว่า องค์การคือผู้ปกป้องค่านิยมและผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติหรือศาสนา การกำหนดตนเองของตัวผู้ก่อการร้ายว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ใหญ่กว่าจะช่วยให้เขาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ (Taylor D., ๒๐๐๓)

๔. เครื่องข่ายทางสังคม

เครือข่ายทางสังคมมีความสำคัญในการชักชวนสมาชิกใหม่ของกลุ่มอิสลามหัวรุนแรง การศึกษาของซาจแมน (Sageman M., ๒๐๐๔) จากแฟ้มประวัติผู้ก่อการร้ายพบว่าผู้ก่อการร้ายร้อยละ ๗๐ ได้เข้าร่วมกับขบวนการในขณะที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศในระหว่างการไปศึกษาหรือทำงาน

โดยก่อนหน้านั้นกลุ่มคนเหล่านี้ก็ไม่ได้เคร่งครัดในศาสนาแต่ประการใด แต่เมื่อไปอยู่ในต่างประเทศพวกเขาจะไปพบกันที่มีศรัทธา มีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่จากบ้านเกิดมาเช่นกัน ซึ่งผู้ที่จากบ้านเกิดมาบางคนก็เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายมาก่อนแล้ว แล้วก็เข้ามาตีสนิทหาทางชักจูงคนอื่นให้เข้าร่วมอีกคน เครือข่ายทางสังคมในกลุ่มเพื่อนที่เกิดขึ้นในระหว่างที่จากบ้านเกิดมานี้ เป็นเสมือนกระดูกสันหลังของกลุ่มอิสลามหัวรุนแรง

กลุ่มอิสลามหัวรุนแรงมีแรงจูงใจและวิธีการปฏิบัติการที่หลากหลาย บุคคลเข้าร่วมกลุ่มก็มีเหตุผลต่างๆ กันไป เช่น ต้องการส่งเสริมเป้าหมายทางการเมือง รวมทั้งมีการจูงใจทางการเงิน การตอบสนองทางจิตวิญญาณและความรู้สึก กลุ่มหัวรุนแรงจะดึงดูบุคคลที่เห็นว่าถูกหมิ่นเกียรติหรือถูกกระทำเหมือนเป็นประชากรชั้นสองของสังคมจากรัฐบาล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจหรือสังคมมาก่อนอย่างไร

กลุ่มบางกลุ่มอาจทำหน้าที่เป็นเสมือนองค์กรทางเข้า (Gateway Organization) ให้กับผู้ก่อการร้าย โดยกลุ่มดังกล่าวไม่จำเป็นต้องอ้างความถูกต้องชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง แต่ส่งเสริมอุดมการณ์หัวรุนแรงที่ทำให้การชักจูงหาสมาชิกง่ายขึ้น เช่น กลุ่มฟื้นฟูอิสลามที่อ้างแนวทางญิฮาดด้วยจิตวิญญาณ (Spiritual Jihad) โดยชูประเด็น การทำดี (Good Deeds) การเลือกในสิ่งที่ดี (Contemplation) และการยึดหลักแห่งศรัทธา (Proselytizing) งานวิจัยบางชิ้นชี้ให้เห็นว่ากระบวนการในการเข้าร่วมก่อการร้าย ถูกชักนำหรือได้รับอิทธิพลสูงจากเงื่อนไขทางการเมืองและสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่กลุ่มเพื่อนหรือญาติเกิดความรู้สึกร่วมกัน และการเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่นิยมแนวทางความรุนแรง อาจนำไปสู่การเข้าร่วมกลุ่มก่อการร้ายได้ง่าย

ซาจแมน (Sageman M., ๒๐๐๔) ชี้ว่าเส้นทางของบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์กันและการเลือกสรรอาจนำเยาวชนมุสลิมให้เป็นกลุ่มหัวรุนแรง การเข้าร่วมกลุ่มหัวรุนแรงญิฮาดมีต้นตอมาจากการเป็นมิตรหรือเพื่อนกับสมาชิกหัวรุนแรงโดยไม่รู้ตัว จากการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างผู้ก่อการร้าย ๑๖๘ คนของซาจแมน พบว่าร้อยละ ๖๘ ตอบว่าความเป็นเพื่อนคืออิทธิพลหลักในการเข้าร่วมกลุ่มหัวรุนแรงญิฮาด ส่วนที่เหลือพบว่ามีความสนใจจากความผูกพันในครอบครัว รวมทั้งตัวแปรที่สามารถอธิบายกระบวนการกล่อมเกลาก่อนหน้าการเข้าร่วมขบวนการคือ ประสบการณ์จากการศึกษาในโรงเรียนสอนศาสนา (ร้อยละ ๘ ของผู้ตอบ) หรือ การเป็นผู้ที่เอาภาระงานอุทิศตนเข้าร่วมกิจกรรมของมัสยิดที่กลุ่มหัวรุนแรงเป็นผู้ดำเนินการ

กานอร์ (Ganor B., ๒๐๐๐) ศึกษาการก่อการร้ายแบบฆ่าตัวตายในตะวันออกกลาง พบว่าผู้ชักชวนมีความเชี่ยวชาญในการปรุงแต่งและใช้หลักคำสอนทางศาสนาเพื่อจูงใจให้เข้า

ร่วมในขบวนการก่อการร้าย ทำให้การชักชวนหาสมาชิกใหม่มักเกิดขึ้นมากในมัธยมและโรงเรียนสอนศาสนา

เจสสิก้า สเติร์น (Jessica Stern)(อ้างถึงใน พร กิเศก, ๒๕๔๕ : ๕๕) วิจัยถึงยุทธศาสตร์การสร้างประสิทธิผลของกลุ่มหัวรุนแรงว่าต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และภารกิจขององค์กรอย่างชัดเจน การเข้าถึงแหล่งจัดหาอาวุธได้ เช่น จากตลาดมืด เครือข่ายใต้ดิน รวมทั้งจากกลุ่มอาชญากรรม การมีการแบ่งงานกันเป็นอย่างคิระหว่างผู้ปฏิบัติการระดับล่างที่มีการศึกษาค่อนข้างน้อย กับกลุ่มผู้นำในระดับบนที่มีการศึกษาดี ในปาเกีสถานผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมักถูกชักชวนมาจากโรงเรียนสอนศาสนา ส่วนผู้นำในระดับบนมักมาจากกลุ่มนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย มีการระดมเงินทุนด้วยกลวิธีที่หลากหลาย เช่น ใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการรับบริจาคจากรัฐบาลต่างประเทศ การค้าของผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติด หรือการนำผู้ที่บาดเจ็บจากการปฏิบัติการไปปรากฏตัวในสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาในวันศุกร์เพื่อขอรับการบริจาค กลุ่มลัสการ์ญีฮาด (Laskar Jihad) ในอินโดนีเซียขอบริจาคได้โดยทั่วไปตามท้องถนนในกรุงจาการ์ตา นอกจากนี้ยังมีเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ การพัฒนาระบบข่าวกรองและต่อต้านข่าวกรอง เช่น ชื่อข่าวกรองจากฝ่ายที่อยู่ตรงข้าม ในปาเกีสถานกลุ่มหัวรุนแรงบางกลุ่มได้ข่าวกรองมาจากหน่วยข่าวกรองของรัฐบาลปาเกีสถาน(Inter-Service Intelligence : ISI) โดยตรง(พร กิเศก, ๒๕๔๕ : ๕๕)

โครงการวิจัยของแฟรงคิลล์โฟ (Frank Cilluffo) อดีตเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของทบวงความมั่นคงภายในสหรัฐฯ(Homeland Security) ประจำทำเนียบขาวและเป็นนักวิจัยเกี่ยวกับการละทิ้งความคิดหัวรุนแรงที่มหาวิทยาลัยวอชิงตัน กล่าวว่า “จุดศูนย์กลางที่แท้จริงของข่าวศึกคือการใช้เรื่องทีบอกเล่าต่อกันมา(Narrative) มาแสวงประโยชน์ ซึ่งฝ่ายต่อต้านเองก็สามารถใช้ประโยชน์และนำไปสู่การล้มละลายในทางอุดมการณ์(Ideological Bankrupt) ของข่าวศึกได้เช่นกัน” (พร กิเศก; ๒๕๕๒ : ๓๕)

๕. ลักษณะของผู้ที่เข้าร่วมขบวนการ

กลุ่มก่อการร้ายตามแนวของ อัล ไคดา มักจะชักชวนผู้ปฏิบัติการมาจากวัยรุ่นผู้ชายตามมัธยมหรือ โรงเรียนสอนศาสนา ซึ่งเป็นแหล่งที่สามารถสร้างการรับรู้สู่สังคมได้ว่าศาสนาอิสลามกำลังถูกโจมตีไปทั่วโลก ทั้งในกรณีบอสเนีย เซเชเนีย อัฟกานิสถาน อิรัก และในตะวันออกกลาง ผู้ก่อการร้ายทางศาสนาต้องการทำลายกลุ่มผู้ซึ่งเขาเห็นว่า กำลังโจมตีหรือเป็นภัยต่อศาสนา บางกลุ่มต้องการเผยแพร่การรับรู้ต่อสาเหตุของการก่อการ ในกลุ่มผู้ก่อการร้ายฆ่าตัวตายมักจะมีญาติหรือเพื่อนถูกฆ่า หรือทำให้บาดเจ็บจากฝ่ายตรงข้าม

ในกลุ่มผู้วางระเบิดที่ลอนดอนและมาดริด เป็นชายหนุ่มกลุ่มหนึ่งที่บางคนมีประวัติทางอาชญากรรมมาก่อน เช่นการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือการลักขโมย กลุ่มที่เคยมีประวัติอาชญากรรมเหล่านี้ เป็นเครื่องมือในการก่อการอย่างดีเนื่องจากมีความรู้ ประสบการณ์ในการหาหรือใช้อาวุธ ระเบิด และหลบหนีตำรวจ

ในสหรัฐอเมริกาและยุโรปพบว่า พวกที่ถูกชักจูงให้หันไปเป็นพวกหัวรุนแรงมักเป็นนักโทษที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามในสายหัวรุนแรงที่ชาอูคูอิระเบียให้การสนับสนุน โดยในยุโรปเรือนจำกลายเป็นที่รวมกลุ่มของนักโทษมุสลิมที่ผู้คุมไม่เข้าใจความหมายของภาษาพูดเฉพาะแปลกๆ ของนักโทษ เรือนจำหลายแห่งกลายเป็นแหล่งชักจูงหาสมาชิกของขบวนการก่อการร้าย และสร้างสายสัมพันธ์เชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มอาชญากรรมและกลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่ม (Club de Madrid, ๒๐๐๕ : ๓๖)

ตัวแบบพัฒนาการ (Developmental Models)(Psychology and Terrorism, www.blue-oceans.com/psychology/terror_psych.htm#anchor-Psychology-47857) ได้อธิบายว่า ผู้ก่อการร้าย โดยเฉพาะผู้ก่อการร้ายทางการเมืองอาจมาจากกลุ่มคนในระดับบนในสังคมมากกว่าคนที่มีความจากระดับล่างของสังคม ผู้ก่อการร้ายมักจะเป็นผลผลิตของการปล่อยปละละเลย (Overly Permissive) ในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูลูกที่โหดเหี้ยมหรือปล่อยปละละเลย (Martin and Romano, ๑๙๙๒) นอกจากนี้จากงานวิจัยยังพบอีกว่าผู้ก่อการร้ายที่ฆ่าตัวตายมักจะมาจากครอบครัวที่แตกแยกหรือขาดความอบอุ่น รวมทั้งคับข้องใจจากความรู้สึกขาดศักดิ์ศรีในตนเอง

แรงขับเคลื่อนความก้าวร้าวไม่ใช่คุณลักษณะร่วมกันในหมู่ผู้ก่อการร้าย จากการศึกษาประวัติของผู้ก่อการร้ายพบว่า ผู้ที่เข้าร่วมขบวนการก่อการร้ายกลุ่มเดียวกันมีแรงจูงใจและบุคลิกภาพต่างกัน (De La Corte et al, ๒๐๐๖, Seven Psychology Principles for Explaining Terrorism, <http://psychologyinspain.com/content/full/2008/12008.pdf>) แต่สิ่งที่มีลักษณะร่วมกันคือการขาดความเห็นใจหรือสงสารต่อเหยื่อ มีจิตใจที่ยึดมั่นอย่างแรงกล้าต่ออุดมการณ์ (Dogmatic or Ideological Mentality) และมีการมองโลกแบบอุดมคติหรือในจินตนาการ

ในการพิจารณาต้องตระหนักว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยามีพื้นฐานมาจากความยึดมั่นในความรุนแรงของสมาชิกในระดับบน ขณะที่กิจกรรมในการก่อการร้ายจริงๆ เกี่ยวข้องกับการกระจายอุดมการณ์และการโจมตี ซึ่งจำเป็นต้องมีการวางแผน การสนับสนุน ระดมทุน รวมทั้งการหาสมาชิกใหม่ กิจกรรมที่หลากหลายดังกล่าว ต้องการคนที่มีคุณลักษณะหลากหลาย ซึ่งโดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ทั้งจิตวิทยาในการก่อการร้ายของบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่สามารถอธิบายได้อย่างสมบูรณ์ว่าทำไมคนจึงเข้าร่วมขบวนการก่อการร้ายต่างกัน (De La Corte et al,

๒๐๐๖, Seven Psychology Principles for Explaining Terrorism, <http://psychologyinspain.com/content/full/2008/12008.pdf>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย มีความต่อเนื่องยาวนานจากอดีตสู่ปัจจุบันยุคแล้วยุคเล่า สถานการณ์ความรุนแรงเกิดจากปัญหาที่มีความซับซ้อนเชื่อมโยงด้วยปัจจัยทางวัฒนธรรม ที่เกี่ยวพันกับปัจจัยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และศาสนาอย่างใกล้ชิด ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยปัญหาภาคใต้ไว้หลายประเด็น ทั้งนักวิชาการและนักการทหาร ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยบางเรื่องที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาวิจัยในครั้งนี้นี้ดังนี้

สำเร็จ ศรีหรั่ง ได้ทำการศึกษาวิจัยปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในหัวข้อ “ขบวนการ BRN-Coordinate กับการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๗-ปี พ.ศ.๒๕๕๐ และแนวคิดในการยุติสถานการณ์” เป็นงานวิจัยส่วนบุคคลเสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันป้องกันประเทศ ผลการศึกษามีประเด็นสาระสำคัญดังนี้

๑. พบว่ากลุ่มขบวนการที่อยู่เบื้องหลังการก่อความรุนแรง จนพัฒนาไปสู่การก่อความไม่สงบก็คือ “ขบวนการ BRN-Coordinate” ซึ่งเป็นขบวนการที่เกิดจากกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนที่ได้รับการส่งผ่านแนวคิดและอุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดนจากยุคก่อนๆ สู่อุคปัจจุบัน การมีและดำรงอยู่ของกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนอย่างต่อเนื่องในทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะบริบทของความมั่นคงจะปรับเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม กลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนกลุ่ม BRN-Coordinate กลุ่มนี้ก็ปรับเปลี่ยนแนวคิดยุทธศาสตร์การต่อสู้ของกลุ่มตนให้สอดคล้องกับบริบทความมั่นคงตลอดเวลา เพื่อการดำรงสถานะและศักยภาพการต่อสู้ของกลุ่มให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญคือการปลดปล่อยอำนาจอธิปไตยออกจากดินแดน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา และสถาปนาความเป็นเอกราชของปัตตานีจัดตั้งเป็น “รัฐอิสระ” ใช้ชื่อว่า “ปัตตานีดารุสลาม” นอกจากนั้นผลการศึกษายังพบว่ากลุ่ม BRN-Coordinate ที่มีแนวคิดแบ่งแยกดินแดนได้มีการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้กับรัฐ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนความรุนแรงเพื่อทำลายระบบแห่งรัฐ ซึ่งองค์กรการต่อสู้นี้มีลักษณะของ “องค์กรปฏิวัติ” โดยอาศัยการประยุกต์จากกรอบแนวคิดสงครามประชาชนทั้งของ เหมา เจ๋อตุง และของ โว เหวียน ยับ ผสมผสานกัน และต่อ ยอดด้วยยุทธวิธีการก่อการร้าย ทำลายระบบแห่งรัฐ(State System) ให้เกิดความอ่อนแอในที่สุด นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่าองค์กรการต่อสู้ของกลุ่ม BRN-Coordinate มีจุดแข็ง ๓ ประการคือ

๑.๑ มีโครงสร้างการจัดตั้งที่มีเอกภาพชัดเจน เอื้อต่อระบบการควบคุมสั่งการและ
 อำนาจการปฏิบัติ

๑.๒ เป็นองค์กรที่มีการจัดตั้งในลักษณะของการเป็นองค์กร “ลับ” ไม่เปิดเผย
 โครงสร้างขององค์กร และดำเนินการจัดองค์กรตามหลักการปฏิบัติการลับ แนวคิดทางยุทธศาสตร์
 และยุทธวิธีจะไม่เปิดเผยสู่สาธารณชน และไม่แสดงความรับผิดชอบอย่างเปิดเผยต่อความรุนแรง
 ที่เกิดขึ้น สังคมสัมผัสได้แต่เพียงผลแห่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้วจึงยากต่อการติดตามทำลายของ
 รัฐ และสร้างความสับสนให้เกิดขึ้นกับสังคมภายใต้ความหวาดกลัวและหวาดระแวง

๑.๓ สมาชิกของกลุ่มปฏิบัติการที่จัดตั้งไว้ในองค์กรการต่อสู้ของกลุ่มเป็นผู้ที่ผ่าน
 การฝึกมาเป็นอย่างดี และมีวินัยดีเยี่ยม

๒. งานวิจัยฉบับนี้ยังพบว่าการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของการต่อสู้ โดยอาศัย
 หลักการสงครามประชาชน โดยมีประชาชนเชื้อสายมลายู นับถือศาสนาอิสลามหรือ “มุสลิม” เป็น
 เป้าหมายการจัดตั้ง โดยพบว่าเงื่อนไขหลักที่ขบวนการ BRN-Coordinate ใช้ในการปลุกระดม
 มวลชน เพื่อชักนำเข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรต่อสู้ของขบวนการ ประกอบด้วย ๓ เงื่อนไขคือ

๒.๑ ความเป็นเชื้อชาติมลายูนิยมและชาตินิยมปัตตานี (ethno – nationalism)
 กระจายแนวคิดดังกล่าวไปสู่กลุ่มเครือญาติและสายเลือดเดียวกัน โดยมีประวัติศาสตร์ปัตตานีเป็น
 ตำนานรองรับความเป็น “อัตลักษณ์ปัตตานี”

๒.๒ การปลุกกระแสแนวคิดไปสู่การก่อตัวของกลุ่มแนวคิดศาสนาหัวรุนแรง
 (Islamic Religiousism Extreme) โดยอาศัยพื้นฐานทางสังคม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็น
 สังคมศาสนาอิสลามเชิงจารีตนิยม

๒.๓ เงื่อนไขความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากนโยบายของ
 รัฐบาลยุคบางสมัย และกลไกของรัฐบาลขาดประสิทธิภาพ จนนำไปสู่ความรู้สึกความไม่เสมอภาค
 และไม่ได้รับการบริการจากภาครัฐอย่างเสมอหน้าเท่าเทียมกับประชาชนไทยในภูมิภาคอื่นๆ

พร ภิศก และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการกระตุ้นการเข้ามอตัวของ
 ขบวนการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” นำเสนอต่อกองทัพบก ในปี พ.ศ.
 ๒๕๕๒ ผลการศึกษามีประเด็นสาระสำคัญคือ

๑. ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจคือ ความเจ็บแค้นทางประวัติศาสตร์ที่บอกเล่าต่อกันมา และ
 อุดมการณ์การแบ่งแยกดินแดน จัดตั้ง “รัฐปัตตานี” ซึ่งเป็นการผสมผสานความเชื่อด้านอัตลักษณ์
 และศาสนาเชิงจารีตเข้าด้วยกัน เป็นพลังในการจูงใจให้ต่อสู้กับรัฐไทย

๒. กระบวนการเริ่มต้นจากคนรู้จักใกล้ชิด ด้วยการพูดคุยชักชวน เล่าประวัติศาสตร์ ปิตานีกระตุ้นแนวคิดอย่างต่อเนื่อง แล้วนำความเชื่อทางศาสนา มาตีความประวัติศาสตร์ที่รัฐสยาม เป็นรัฐคนนอกศาสนา ยึดครองปิตานีที่เป็นรัฐอิสลาม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและความเชื่อ เรื่อง “สงครามญิฮาด”

๓. สาเหตุการคงอยู่ของสมาชิกในขบวนการก็เพราะเชื่อเกี่ยวกับการได้ขึ้นสวรรค์ เป็น แนวทางการต่อสู้ตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง และกลัวคำสาบาน ความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน การ รู้สึกการมีคุณค่าในตัวเอง ความสนุกตื่นเต้น ความรู้สึกมีอำนาจและมีเกียรติ และสามารถ เคลื่อนไหวหาสมาชิกของขบวนการได้อย่างต่อเนื่อง

๔. สาเหตุการกลับใจเข้ามาบดตัวของสมาชิกขบวนการคือ ความผูกพันในครอบครัว มั่นใจในความปลอดภัย ถูกฝ่ายเจ้าหน้าที่ออกจดหมายเชิญตัวอย่างเป็นทางการ ความรู้สึกผิดที่เห็น ชาวบ้านเดือดร้อน การถูกกดดันจากการปิดล้อมตรวจค้น และผู้รู้ทางศาสนา มาบอกคำสอนที่ ถูกต้อง

๕. แนวทางในการกระตุ้นการเข้ามาบดตัวคือ การมีหลายฝ่ายชี้แนะชักชวนอย่างเป็น ระบบ ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ในความปลอดภัย รู้คำสอนศาสนาที่ถูกต้อง การลดคำสาบาน และการปฏิบัติภารกิจกดดันพร้อมกับการปิดล้อมตรวจค้นอย่างแม่นยำและต่อเนื่อง

Sascha Helbardt ได้ศึกษาวิจัยปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดทำเป็น วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัย Passau แห่งเมือง Passau เยอรมัน โดยทำการศึกษาในหัวข้อ “Deciphering Southern Thailand’s Violence : Organization and insurgent practices of BRN-Coordinate” เมื่อเดือน July ๒๐๑๑ ที่ผ่านมา ผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

๑. ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พล.ท.สำเริง ศรีหรั่ง และ พ.อ.ดร.พร ภิศก และคณะ ในประเด็นที่พบว่า ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๔๑- ปัจจุบัน ที่ทำการศึกษามาเกิดจากกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดนที่จัดตั้งองค์กรการต่อสู้กับรัฐ เพื่อ เป้าหมายในการปลดปล่อยอำนาจรัฐไทยออกจากดินแดนที่เคยเป็นดินแดนประวัติศาสตร์แห่ง ปิตานี เพื่อจัดตั้งรัฐเอกราชอย่างชัดเจน และขบวนการดังกล่าวพบว่าเป็นขบวนการ BRN-Coordinate เช่นกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ Dr.Sascha ยังพบว่าการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้ของกลุ่ม BRN-Coordinate ได้ใช้กรอบแนวคิดสงครามประชาชนทั้งของจีนและเวียดนามผสมกัน โดยพบว่า องค์กรการต่อสู้ของขบวนการปัจจุบันประกอบด้วย โครงสร้างสำคัญ ๓ ส่วนคือ

๑.๑ องค์กรนำ หรือ DPP (Diwan Pinpinan Parti)

๑.๒ องค์กรมวลชน (Political Wing)

๑.๓ องค์กรทหาร (Military Wing)

๒. การศึกษายังพบว่าการเข้าสู่การเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ ทั้งฝ่ายมวลชน (Political Wing) และฝ่ายทหาร (Military Wing) ได้มีการฝึกอบรมด้านความเชื่อศรัทธาในแนวทางของขบวนการอย่างเข้มข้น แล้วจึงแยกสมาชิกที่จะเป็นกองกำลังติดอาวุธหรือฝ่ายทหาร เข้าทำการฝึกยุทธวิธีกองโจรในเมือง และเทคนิคการก่อการร้ายอย่างเข้มข้น ก่อนที่จะให้สมาชิกเหล่านั้นเข้าสู่โครงสร้างองค์กรทหารและเข้าสู่การปฏิบัติการได้

๓. อุดมการณ์หลักที่ขบวนการ BRN-Coordinate ใช้ในการปลุกฝังให้บรรดาสมาชิก โดยเฉพาะสมาชิกในโครงสร้างทางทหาร ประกอบด้วย แนวคิดอุดมการณ์ใน ๓ เรื่องหลักคือ

๓.๑ เชื้อชาติมาลายูและชาตินิยมปัตตานี

๓.๒ อัตลักษณ์ปัตตานี

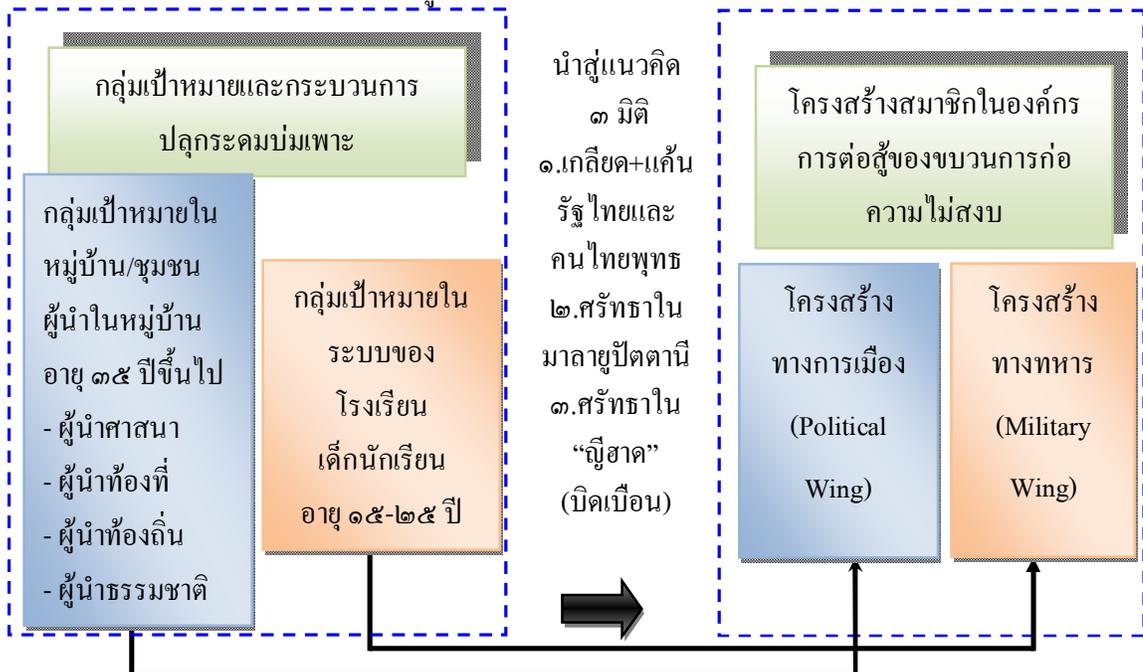
๓.๓ อุดมการณ์ญิฮาดหรือสงครามญิฮาด ต่อสู้เพื่ออิสลาม

สรุป

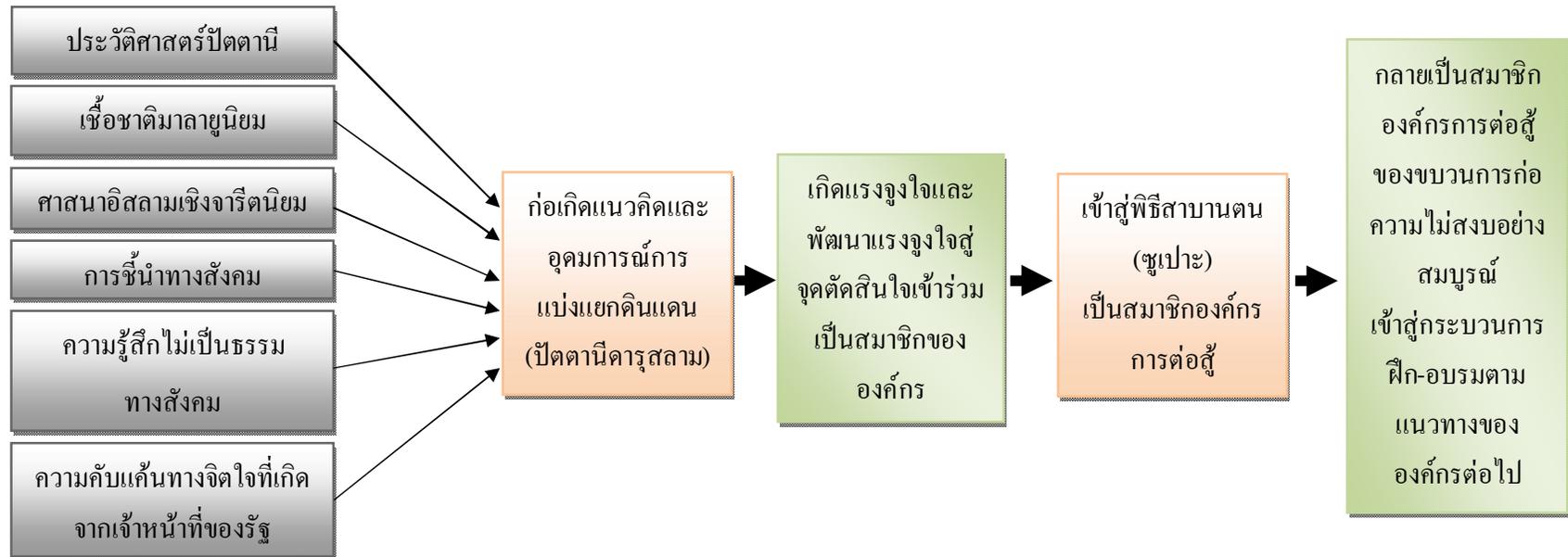
๑. กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเริ่มจากกระบวนการกำหนดเป้าหมายเพื่อการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ ศึกษาปัจจัยและแรงจูงใจ ในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ : กรอบแนวคิดในกระบวนการกำหนดเป้าหมาย เพื่อการคัดเลือก จัดตั้งเป็นสมาชิกขององค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบ

แผนภาพที่ ๔ : กรอบแนวคิดการศึกษาปัจจัยและกระบวนการพัฒนาให้เกิดแรงจูงใจถึงจุดตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบ

๒. กรอบแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในส่วนที่น่าจะเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่นี้ สรุปได้ว่าปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยนั้น เกิดจากการมีและดำรงอยู่ของกลุ่มแนวคิดแบ่งแยกดินแดน โดยขบวนการ BRN-Coordinate ได้พัฒนาแนวคิดการต่อสู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก ของภูมิภาคและภายในประเทศอย่างลงตัว ด้วยการประยุกต์หลักแนวคิดสงครามประชาชนของทั้ง เหมา เจ๋อ ตุง และ โว เหวียน ยับ มาประยุกต์ใช้ในการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้ การกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการต่อสู้กับรัฐไทย การปรับตัวดังกล่าวของกลุ่มนี้ได้กระทำในทางลับลอบมา โดยอาศัยหลักการปฏิบัติการลับและมีการปลุกระดมบ่มเพาะประชาชนเชื้อสายมาลาญันับถือศาสนาอิสลาม เป็นเป้าหมายหลักในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของขบวนการ การศึกษาปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หากพบปัญหาจริงหรือเหตุแห่งปัญหาได้ และสามารถศึกษาวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาได้ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงของปัญหาแล้ว ผู้วิจัยเชื่อว่าจะเป็นหนทางสำคัญที่จะยุติปัญหาความรุนแรงเหล่านั้นได้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้ใช้ทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ดังนี้

๒.๑ วิเคราะห์ประเด็น โครงสร้างการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้ของขบวนการก่อความไม่สงบทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึกให้เกิดความชัดเจน ผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีสงครามประชาชนของ เหมา เจ๋อ ตุง และ โว เหวียน ยับประกอบเนื้อหาสาระของกรอบแนวทางของเอกสารการปฏิวัติ ๑ ขั้นตอน หรือบันได ๑ ขั้นที่ยึดได้จากบ้านนายมะแซ อูเซ็ง เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑ เป็นหลัก เพื่อชี้ให้เห็นถึงขั้นตอน แนวคิด วิธีการขับเคลื่อนการจัดตั้งองค์กรการต่อสู้ของขบวนการทั้งในกรอบโครงสร้างองค์กรการต่อสู้ กรอบยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ในการขับเคลื่อนการต่อสู้ในด้านต่างๆอย่างละเอียด

๒.๒ การศึกษาวิเคราะห์ กระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบในองค์กรการต่อสู้ทั้งองค์กรการเมือง (Political Wing) และองค์กรทหาร (Military Wing) ผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจการจูงใจตลอดจนแนวคิดการกลายเป็นผู้ก่อการร้าย มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบและกระบวนการปลุกระดมบ่มเพาะเพื่อสร้างปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าสู่การเป็นสมาชิกของขบวนการก่อความไม่สงบ ทั้งองค์กรมวลชนและองค์กรทหาร ในเชิงลึกอย่างละเอียดต่อไป